

Радничко законодавство, књига трећа, 1928.

Садржај

Уредба (Правилник) о организацији посредовања рада, давања непосредне помоћи беспосленим радницима и давања јефтиних зајмова за подизање радничких станова

I Посредовање рада

II Давање непосредне помоћи незапосленим радницима

III Давање јефтиних зајмова за подизање радничких станова

IV Новчана средства

V Закључне наредбе

Наредба о спровођењу Уредбе о организацији посредовања рада

I Опште одредбе

Оснивање Берзи Рада

Приватне Берзе Рада

Карактер и састав органа посредовања рада

Ванредни приседници

Пословни прописи

II Управни одбори

Функције и образовање Управног Одбора

Састанци Управног Одбора

Буџет

Службеници

Заступање и администрација

III Равнатељство

Функције и образовање равнатељства

Састанци

Спровођење буџета

Заступање и администрација

IV Централни одбор за посредовање рада

Функције и образовање Централног Одбора

Састанци Централног Одбора

Средишна Берза Рада

Заступање и администрација

V Давање помоћи незапосленим радницима

Врсте помоћи и општи услови

Новчане дневне помоћи

Путне помоћи

Једнократне помоћи

Помоћи у натури

Поступак при давању помоћи

VI Посредовање рада

Начин пословања

Нарочите гране посредовања

Пријава и набављање радне снаге

Надлежност Централног Одбора

VII Давање јефтиних зајмова за подизање радничких станова

VIII Новчана средства

IX Закључне одредбе

Правилник о повластицама у вожњи незапослених радника

Правилник о упослењу страних радника

Наредба о приватно професионалним берзама рада

I Опште одредбе

II Дозволе

III Стицање дозвола

IV Пословање

V Надлежност, поступак и казне

VI Закључне одредбе

349.22/497.1

ОПШТА ИРИКА ЗАКОНА
у значених судском и ад-
министративном праксом
Издаје ГОЈКО НИКЕТИЋ

Св.
93

РАДНИЧКО
ЗАКОНОДАВСТВО

III

SAVEZNO IZVRŠNO VEŠE
CENTAR ZA INFORMACIONU I
DOKUMENTACIONU DELATNOST
Inv. br. 5026
SIGN

93. Св. **ЗБИРКА ЗАКОНА** **Св. 93.**
протумачених и објашњених судском
и административном праксом
Издаје **ГОЈКО НИКЕТИЋ**

РАДНИЧКО ЗАКОНОДАВСТВО

КЊИГА ТРЕЋА

УРЕДБА О ОРГАНИЗАЦИЈИ ПОСРЕДОВАЊА РАДА СА НАРЕДБОМ О њеном спровођењу, — Правилник о повластици у вожњи незапослених радника, — Правилник о упослењу страних радника, — и Наредба о приватно-професионалним берзама рада.

35060

БЕОГРАД
ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА ГЕЦЕ КОНА
1. КНЕЗ МИХАЙЛОВА УЛ. 1.
1928.

САДРЖАЈ

Уредба (Правилник) о организацији посредовања рада, давања непосредне помоћи беспосленим радницима и давања јефтиних зајмова за подизање радничких станова.

I Посредовање рада	5
II Давање непосредне помоћи незапосленим радницима	12
III Давање јефтиних зајмова за подизање радничких станова	15
IV Новчана средства	22
V Закључне наредбе	25

Наредба о сировођењу Уредбе о организацији посредовања рада.

I Опште одредбе	27
1. Оснивање Берза Рада	27
2. Приватне Берзе Рада	28
3. Карактер и састав органа посредовања рада	29
4. Ванредни приседници.	36
5. Пословни прописи.	37
II Управни одбори	38
1. Функције и образовање Управног Одбора.	38
2. Састанци Управног Одбора.	39
3. Буџет	42
4. Службеници.	43
5. Заступање и администрација	45
III Равнатељство.	45
1. Функције и образовање равнатељства	45
2. Састанци	47

3. Спровођење буџета	47
4. Заступање и администрација	49
IV. Централни одбор за посредовање рада	50
1. Функције и образовање Централног Одбора	50
2. Састанци Централног Одбора	51
3. Средишна Берза Рада	52
4. Заступање и администрација	54
V. Давање помоћи незапосленим радницима	58
1. Врсте помоћи и општи услови	58
2. Новчане дневне помоћи	61
3. Путне помоћи	67
4. Једнократне помоћи	68
5. Помоћи у натури	69
6. Поступак при давању помоћи	70
VI. Посредовање рада	72
1. Начин пословања	72
2. Нарочите гране посредовања	76
3. Пријава и набављање радне снаге	77
5. Надлежност Централног Одбора	78
VII. Давање јефтних зајмова за подизање радничких станова	78
VIII. Новчана срества	85
IX. Закључене одредбе	89
<i>Правилник о повластицама у вожњи незапослених радника . . . . .</i>	91
<i>Правилник о упослењу страних радника . . . . .</i>	99
<i>Наредба о приватно професионалним берзама рада . . . . .</i>	91
I Опште одредбе	92
II Дозволе	114
III Стицање дозвола	115
IV Пословање	117
V Надлежност, поступак и казне	117
VI Закључне одредбе	119

УРЕДБА (ПРАВИЛНИК)

од 26. новембра, 1927. год.,

о организацији посредовања рада, давања непосредне помоћи беспосленим радницима као и давања јефтних зајмова за подизање радничких станова.

На основу овлашћења чл. 281. Финансијског Закона за год. 1927/28, прописује се по одобрењу Министарског Савета а у споразуму са Финансијским Одбором Народне Скупштине ова Уредба (Правилник) о организацији посредовања рада, давања непосредне помоћи беспосленим радницима, као и давања јефтних зајмова за подизање радничких станова, а на терет средстава прикупљених на основу овлашћења чл. 110. Финансијског Закона за 1922/23. год.:

I Посредовање рада.

§ 1. У циљу посредовања рада за све врсте радника, без разлике пола, и регулисања радне пијаце у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, оснивају се на седиштима Радничких Комора Јавне Берзе Рада, са Средишњом Берзом Рада у Београду, као њиховом централом.

Унутар подручја појединих Радничких Комора, а у важним привредним центрима, отвараће се према потреби, по одобрењу Министарства Социјалне Политике, Подружнице Јавних Берзи Рада.

Бивше државне Берзе Рада као и Берзе Рада основане после 1. априла 1927. год. на терет средстава прикупљених на основу овлашћења чл. 110. Финансијског Закона за год. 1922/23. сматрају се као Јавне Берзе Рада односно њихове подружнице у смислу ове Уредбе, чијим ће одредбама саобразити свој стастав и своје пословање.

Територијална надлежност Јавних Берзи Рада поклапа се са надлежношћу Радничких Комора.

За Јавне Берзе Рада, основане према одредбама ове Уредбе важе прописи §§ 73., 93.6., 101., 102., 103., 105., 106., 107а, 122-7., 124-3 и 125. Закона о Заштити Радника.

Као вршиоци функција државних надлештава Средишња Берза Рада и Јавне Берзе Рада односно њихове подружнице ослобођене су од поштарине у свим пословима посредовања рада.

§ 2. Јавне Берзе Рада имају задатак:

- 1) да изравнају понуду и тражњу радне снаге на радној пијаци;
- 2) да потпомажу беспослене раднике у границама расположивих средстава према одредбама ове Уредбе;
- 3) да врше посредовање рада преко Исељеничког Комесаријата или иностраних установа за посредовање рада;

4) да воде и обављају статистику кретања радне пијаче.

§ 3. Јавне Берзе Рада обављају своје послове бесплатно и непристрасно. Оне уживају на свом подручју првенствено право посредовања рада а могу и сарађивати са Берзама Рада, које би основале општине, разне јавне корпорације, потпорна и добротворна друштва или радничке организације, те њима давати субвенције, ако испуњавају услове ове Уредбе.

§ 4. Јавне Берзе Рада састоје се из: 1) Управног Одбора, 2) Равнатељства, 3) Шефа и потребног особља.

§ 5. Управни је Одбор врховни орган управе Јавних Берзи Рада а састављен је од 7 чланова и 7 заменика: једног државног чиновника, одређеног од Министарства Социјалне Политике, по саслушању надлежног великог Жупана и Обласног Одбора, као председника, два представника Радничке Коморе, два представника Обласног Одбора и два представника Округног Уреда за Осигурање Радника, на чијој територији има дотична Јавна Берза Рада своје седиште.

У Радничким Коморама, које не располажу са двотрећинском већином, припада место другог представника и његовог заменика у Управном Одбору кандидату најјаче мањине.

§ 6. Управни Одбори Јавних Берзи Рада имају задатак:

1) да дају директиве за рад око сузбијања незапослености и помагања незапосленог радништва и да надзирају пословање подручних Јавних Берзи Рада и њихових подружница;

2) да састављају буџетске предрачунае у границама средстава, предвиђених овом Уредбом;

3) да одобравају тромесечне кредите Јавним Берзама Рада унутар одобреног годишњег буџета;

4) да постављају унапређују и отпуштају чиновнике и службенике подручних Јавних Берзи Рада и њихових Подружница на предлог односних равнатељстава и према прописима чиновничке прагматике.

§ 7. Управни Одбори бирају из своје средине, за своје извршне органе, равнатељства Јавних Берзи Рада, која ће сачињавати три лица: председник Управног Одбора као председник равнатељства, један представник Радничке Коморе и један представник Обласног Одбора.

Самоуправна тела, која учествују са редовним субвенцијама на издржавању Јавних Берзи Рада или њихових подружница, могу бити по закључку дотичног Управног Одбора, сразмерно висини тих субвенција, и поред тога заступана у Управним Одборима односно у Равнатељствима дотичних Берзи Рада.

§ 8. Равнатељства Јавних Берзи Рада имају задатак:

1) да извршују одлуке Управног Одбора

и утичу непосредно на пословање организације Јавних Берзи Рада;

2) да врше контролу над употребом одобрених кредита и помагањем незапослених радника;

3) да предлажу Управном и Централном Одбору потребне мере за усавршавање организације Јавних Берза Ради;

4) да сарађују са радничким и послодавчким организацијама на питањима посредовања рада.

§ 9. Централни Одбор за Посредовање Рада, са седиштем у Београду, врховни је орган посредовања рада у земљи. Њега сачињавају три лица: један делегат Министарства Социјалне Политике из редова указних чиновника Одељења за Заштиту Радника као председник, један представник Централног Секретаријата Радничких Комора и један представник Савеза Индустијалаца, којег споразумно делегирају Индустијска, Занатска и Трговачка Комора у Београду.

§ 10. Централни Одбор има задатак:

1) да се стара, да Средишњи Уред за Осигурање Радника све приносе, прикупљене на основу прописа чл. 110. Финансијског Закона за 1922/23. год. и Наредбе Министарства Социјалне Политике од 7. децембра 1922. год. Бр. 10.910., благовремено доставља на приплод Државној Хипотекарној Банци;

2) да одобрава годишњи Буџет Јавних Берзи Рада у границама приноса прикупљених

на њиховој територији и контролише употребу одобрених кредита у смислу ове Уредбе;

3) да води врховни надзор над пословањем Јавних Берзи Рада и издаје општа наређења и упустава у циљу унапређивања организације посредовања рада, на основу властитих опажања или према директивама Министарства Социјалне Политике;

4) да разматра предлоге и извештаје Јавних Берзи Рада и чини потребне представке Министарству Социјалне Политике.

§ 11. Као помоћни административни орган Централног Одбора установљава се Средишња Берза Рада са задатком:

1) да врши административне послове Централног Одбора;

2) да буда главни регулатор Посредовања Рада у земљи;

3) да научно обрађује питање посредовања рада и на основу стечених искустава, организује поједине гране Посредовања Рада;

4) да води централну статистику кретања радне снаге у земљи;

5) да се стара о заштити домаћег радништва у иностранству;

6) да подржава везе са Међународним Бироом Рада у Женеви и са сличним институцијама у иностранству.

§ 12. На челу администрације и чиновништва Берзе Рада стоји Шеф, којему се придодаје на службу потребан административни персонал.

Шефа и чиновнике Средишње Берзе Рада поставља Министар Социјалне Политике на предлог Централног Одбора. Шеф Средишње Берзе Рада мора бити чиновник са факултетском спремом.

Шефове Јавних Берзи Рада потврђује Министар Социјалне Политике.

Прагматику чиновништва Средишње Берзе Рада и Јавних Берзи Рада прописује Централни Одбор, по одобрењу Министарства Социјалне Политике.

§ 13. Чланови и заменици чланова Равнатељства, Управних и Централних Одбора, могу бити једино држављани Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и старији од 25 година. Ако која корпорација не одреди своје чланове, поставиће их Министар Социјалне Политике.

Министар Социјалне Политике одредиће решењем хонорар за вршење дужности редовних чланова и заменика чланова Равнатељства и Централног Одбора.

Чланство Управних је Одбора почасно.

§ 14. Мандат чланова и њихових заменика траје три године дана, а може истећи и пре тога рока у случајевима:

1) смрти;

2) губитка грађанске части;

3) добровољног иступања или пресељења из места седишта Одбора.

У случајевима неуреднога или несавеснога вршења дужности Министарство Социјалне Политике, на тражење председника или на осно-

ву одлуке Управног односно Централног Одбора, решава о поништавању мандата дотичних чланова.

§ 15. Централни Одбор и Равнатељство одржаваће седнице једаред седмично а Управни Одбор састајаће се најмање једаред месечно.

Одлуке доносе се већином гласова. Одлуке су пуноважне, ако се председник сложи са њима. У противном случају ступаће одлуке равнатељства на снагу тек по одобрењу Централног Одбора. Одлуке Централног Одбора, са којима се председник не би сложио, расматра Министарство Социјалне Политике. О потеклу седница има се водити записник, који су дужни оверити сви присутни чланови и деловођа.

§ 16. Чланови Централног Одбора, Управних Одбора и Равнатељства одговорни су за правилно отправљање поверених им послова и то, како у смислу одредби ове Уредбе, тако и у смислу прописа и наредби издатих им од стране Министарства Социјалне Политике.

У случају констатовања неправилности против лица, која су дотичне неправилности закривила, поред предвиђене санкције у § 14. задњи став ове Уредбе, предузеће се кривично поступање.

II Давање непосредне помоћи незапосленим радницима.

§ 17. Непосредно помагаће незапослених радника из средстава прикупљених на основу

овлашћења чл. 110. Финансијског Закона за год 1922/23. вршиће се:

- 1) пружањем новчаних дневних помоћи у циљу одржавања егзистенције;
- 2) давањем путних помоћи у циљу одласка у место запослења или повратка кући;
- 3) одобравањем једнократних помоћи;
- 4) давањем помоћи у натури.

Предње помоћи уживаће сви они за рад способни радници, најмање 16. година стари, наши држављани и држављани оних држава, које у погледу помагања за случај незапослености изједначају наше грађане са својима, под условима предвиђеним у овој Уредби.

Помоћи издаваће Јавне Берзе Рада било непосредно било преко нарочито овлашћених установа.

§ 18. Новчану дневну помоћ уживаће лица предвиђена у 27. §-у овога Правилника, за кога се утврди:

- 1) да су најмање 7 дана непрекидно незапослени, и да нису одбили рад, понуђен им према њиховом знању и способностима;
- 2) да су у току последње године најмање четири месеца или у у току последње две године најмање осам месеци били обавезни на осигурање за случај болести и несреће и на плаћање приноса за Берзе Рада;
- 3) да немају никаквих других прихода довољних за обезбеђење живота;
- 4) да су најмање 5 дана пријављени Берзи Рада, дотично установи, преко које имају да приме помоћ у месту становања.

§ 19. Новчане дневне помоћи у смислу §§ 17/1 и 18 ове Уредбе издаваће се за време беспослености, а највише за шест недеља у току једне календарске године, а износиће:

1) за радника, односно радницу, до 10 динара дневно и

2) за жену и свако незбринуто дете по 3 динара до највишег укупног износа 18 динара дневно.

Издата новчана дневна помоћ не сме износити више од 2/3 просечне зараде за дотичну врсту радника.

§ 20. Путну помоћ уживаће лица предвиђена у § 17. ове Уредбе, за која се утврди:

1) да је вероватно, да ће наћи посла у месту, у које се упућује;

2) да им је повратак кући из здравствених разлога неопходно потребан;

3) да се враћају породици, која ће се старати о њиховом даљем издржавању.

§ 21. Путна помоћ у смислу § 17/2 издаваће се највише два пута у току једне календарске године и састојаће се:

1) из дозволе за путовање у пола цене издате на основу § 101. Закона о Заштити Радника;

2) из износа за пола карте 3. класе за путовање државним железницама односно лађама до места опредељења, с тим да тај износ ни у којем случају не сме прећи дин. 200 за поједино лице;

3) из новчане дневне помоћи највише за четири дана.

§ 22. Једнократне помоћи издаваће се највише два пута годишње лицима предвиђеним у § 17. у случајевима крајње нужде. Ове помоћи одобраваће, по сагласној одлуци, Равнатељство Јавне Берзе Рада, до највишег износа од 150 динара за радника или радницу и 30 динара за свако њихово незбринуто дете до највишег износа од 150 динара.

§ 23. Помоћи у натури даваће се радницима, предвиђеним у § 17., у колико би то било могуће или упутно, у облику бесплатног коначишта и хране, као потпуна или делимична замена за новчану помоћ.

§ 24. Помоћи издаваће се на основу изјаве потписане (оверене) од лица, које тражи помоћ, с тим да су Шефови Јавних Берзи Рада дужни проверити њихове наводе а у случају неисправности, поред присилне наплате издате помоћи, повести кривично поступање.

За строго извршење прописа о давању непосредне помоћи незапосленим радницима и правилног трошења кредита, издатих у том циљу, лично су одговорни Шефови Јавних Берзи Рада.

III Давање јевтиних зајмова за подизање радничких станова.

§ 25. У колико средства прикупљена на основу овлашћења чл. 110. Финансијског Закона за год. 1922/23. не би била неопходно потребна за организацију посредовања рада и

давања непосредне помоћи незапосленим радницима, употребиће се за давање јефтених зајмова, и то:

- 1) првенствено самоуправним телима;
- 2) радничким задругама.

Ови ће се зајмови одобравати за подизање радничких кућа у важним привредним центрима са сврхом, да се омогући њихов прелаз у својину појединих радника под што повољнијим условима за амортизацију.

§ 26. Радничке задруге за подизање јефтених станова, да би се могле користити кредитом у смислу § 26. ове Уредбе морају бити образоване сагласно законима, који важе у појединим покрајинама државе. Зајмови могу се одобравати само задругама, које остварену чисту добит на крају пословне године не деле својим члановима, већ уносе у свој резервни фонд.

§ 27. Висину интересне стопе за ове зајмове одредиће Министар Социјалне Политике у својој одлуци, али интерес не може износити више од 4 по сто годишње. При одређивању каматне стопе Министар Социјалне Политике водиће рачуна о висини средстава која самоуправна тела или радничке задруге са своје стране уносе за тај циљ, тако да ће каматњак бити тим нижи, чим већи је тај допринос, с тим да интерес целокупно инвестиране суме не пређе 4⁰/₀.

Интерес се обрачунава полугодишње унапред. Рок за потпуну амортизацију одобрен

зајмова износи највише 30 динара. Ануитети се полажу полугодишње: сваког 15. јула и 15. децембра Државној Хипотекарној Банци у корист надлежне Јавне Берзе Рада за давање јефтених зајмова у смислу ове Уредбе. За суме положене пре рока на отплату или исплату појединих ануитета неће се одобравати никакав интерес.

Интерес на позајмљене суме тече од дана, када је исплата извршена.

§ 28. Приликом одобравања зајма Министар Социјалне Политике условљава нарочито:

1) интабулацију на првом месту на терен и објекат за који се зајам одобрава, у колико нема интабулације Државне Хипотекарне Банке. Изузетно Министар Социјалне Политике може на предлог дотичног Управног Одбора одобрити зајам, за чије обезбеђење служи хипотека на другом месту, стављена после хипотеке Државне Хипотекарне Банке;

2) осигурање од пожара према стварној вредности а у циљу обезбеђења наплате зајма у случају, да зграда буде пожаром уништена или оштећена;

3) да се зајмови не употребе за куповину, оправке, преправке и адаптације постојећих кућа, као ни за подизање зграда и станова, који би својом рђавом техничком обрадом или неподесним односом према суседним имањима искључивали могућност удобног и здравог становања.

§ 29. Дужници за све време, док не измире одговарајући износ њиховог дуга, не могу без одобрења Министра Социјалне Политике:

1) отуђивати терене и куће, које служе као залога зајма;

2) изменити услове, под којима је, у погледу сврхе подигнутих зграда, одобрен зајам;

3) вршити знатне промене на имању, које би имале за последицу умањење вредности тог имања.

§ 30. Молбе за одобрење зајма подносе се Управном одбору Јавне Берзе Рада, на чијем се подручју налази дотично самоуправно тело или радничка задруга. Управни Одбор дужан је, да на првој седници узме молбу у разматрање и са својим мишљењем је одмах спроведе Министарству Социјалне Политике.

Самоуправна тела подносе уз молбу за одобрење зајма:

1) планове и предрачунае пројектованих грађевина са тачним обавештењима о терену, сопственим средствима за ту сврху и употреби траженог зајма;

2) писмену обавезу, да ће се у свему придржавати одредаба ове Уредбе;

3) сва друга обавештења, која би Управни Одбор надлежне Берзе Рада односно Министарство Социјалне Политике нашло за потребно да тражи ради боље своје оријентације у давању мишљења односно доношењу одлуке по поднетој молби.

Радничке задруге подносе поред тога још и:

1) од власти оверен препис својих правила;

2) поименични списак чланова Управног Одбора и суме уплаћених удела;

3) билансе за 3 последње године односно задње билансе ако задруга толико не постоји са извештајима управног и надзорног одбора као и извештајем скупштине која је дала разрешницу;

4) тачно стање остварених прихода и извршених расхода после закључка последњег биланса.

Трошкови пре одобрења зајма и трошкови који следе из одобреног зајма, падају на терет дужника.

§ 31. При давању мишљења по поднетим молбама за зајам, Управни Одбор надлежне Берзе Рада узимаће у оцену:

1) сигурност коју пружа дотично самоуправно тело односно радничка задруга за отплату зајма;

2) средства, којима самоуправна тела односно радничке задруге већ располажу за намењену сврху;

3) месне станбене прилике и број радништва у месту где се жели пројектована грађевина подићи;

4) број незапослених радника, који би изградњом пројектованих грађевина нашао запослење.

§ 32. Управни Одбори Јавних Берзи Рада вршиће сходно овој Уредби и постојећим законима, а по нарочитим упуствима Министар-

ства Социјалне Политике све послове, који проистичу из одобрења зајма:

1) склапање посебног уговора о закључењу сваког зајма понаособ са дужником. Уговор, поред висине зајма, висине интересне стопе, и рока амортизације, мора садржавати и све одредбе из §§ 25., 26., 27., 28. и 29. последњи став ове Уредбе;

2) стављање хипотеке;

3) наређивање исплата зајмова и вршење наплата дугованих сума;

4) чување полице осигурања од пожара до пуне амортизације зајма. Премија осигурања полагаће се по налогу Управног Одбора Јавне Берзе Рада за рачун дужника. За исплаћене суме задужиће се дужник привремено а наплата извршиће се при полагању првог ануитета од стране дужника;

5) Управни Одбори дужни су предузимати све мере, да се обезбеди у сваком случају примена прописа ове Уредбе и постигну сврхе, које су њом предвиђене.

§ 33. По одобрењу зајма Министар Социјалне Политике издаваће налоге Државној Хипотекарној Банци за стављање одобрене суме надлежној Јавној Берзи Рада на расположење. Управни Одбори Јавних Берзи Рада издаваће према роковима, одређеним у одлуци Министра Социјалне Политике, налоге за отплату предвиђених сума дотичном самоуправном телу или радничкој задрузи, којој је зајам одобрен, преко новчаних завода предвиђених овом Уредбом.

§ 34. Министарство Социјалне Политике водиће преко надлежних Управних Одбора Јавних Берзи Рада контролу над употребом зајмова, руковањем с њима и правилном амортизацијом дугованих сума.

Свако одоцњење у полагању ануитета, које би прешло месец дана, повлачиће наплату казненог интереса у висини 5 по сто годишње Наплата целокупног износа дугованих сума извршиће се:

1) у случају, да дужник пренебрегне прописе § 29;

2) у случају, да доспели ануитет не буде плаћен шест месеци после одређеног рока;

3) у случају престанка или ликвидације задруге;

4) у случају, да задруга промени своја правила без одобрења Министарства Социјалне Политике;

5) у случају, да дужник не буде подносио правдајућа документа, која се предвиђају у уговору о зајму;

6) у случају одобрења зајма на основу нетачно или неверно поднетих података према § 30. ове Уредбе чим се утврде доказане чињенице обмане, у којем ће се случају тражити и редовно судско поступање.

О наплати потраживања мора дужник бити обавештен препорученим писмом месец дана унапред.

§ 35. Самоуправна тела или радничке задруге додељиваће зграде односно кредите за подизање таквих зграда појединим радницима или скупинама радника, под условом:

1) да су дотични радници осигурани за случај болести и несреће и плаћају приносе за Берзе Рада;

2) да пружају довољна морална јемства за измирење примљених обавеза;

3) да Управни Одбори надлежних Јавних Берзи Рада дају свој пристанак за дотична лица и за подизање њихових зграда. Пренос својине у корист појединих странака може се извршити тек по измирењу две трећине, а избрис интабулације тек по измирењу целе, у дотичној згради инвестиране суме.

Радници, који би се користили овим кредитима, одговарају зајмодавцима у једнаком опсегу, као ови зајмодавци Министарству Социјалне Политике те се на њих примењује смисао §§ 29., 30. (тачке 1., 2., 3.), 31. и 34. ове Уредбе.

IV. Новчана средства.

§ 36. У вези прописа чл. 110. Финансијског Закона за год. 1922. и 1923. и Наредбе Министра Социјалне Политике од 7. децембра 1922. год. оснива се при Државној Хипотекарној Банци у Београду:

1) „Фонд за Посредовање Рада и Непосредно Помагање Беспослених Радника“;

2) „Фонд за Давање Јефтиних Зајмова за Подизање Радничких Станова“.

§ 37. Средства „Фонда за Посредовање Рада и Непосредно Помагање Незапослених Радника“ јесу:

1) 10 по сто приноса прикупљених до 1.

јануара 1927. год. на основу чл. 110. Финансијског Закона за год. 1922/23. и Наредбе Министра Социјалне Политике од 7. децембра 1922., Број 10.810.;

2) 45 по сто приноса прикупљених после 1. јануара 1927. год., на основи члана 110. Финансијског Закона за год. 1922/1923. и Наредбе Министра Социјалне Политике од 7. децембра 1922., Број 10.810.;

3) Државне дотације, дотације самоуправних тела и разни поклони;

4) Интерес на капитал Фонда.

Средства овога Фонда служиће искључиво за издржавање Јавних Берзи Рада и непосредно помагање беспослених радника.

§ 38. Подела овога Фонда вршиће се по подручјима Јавних Берзи Рада у истом сразмеру, у којем је убран, а то на следећи начин:

А) Од редовних годишњих прихода овога Фонда убратих после 1. јануара 1927. год употребити се:

1) до 30% на организовање и одржавање Јавних Берзи Рада;

2) до 60% на давање непосредне помоћи беспосленим радницима, у новцу или натури;

3) 6% за образовање „Општег Резервног Фонда“, с којим ће руковати Централни Одбор, а који ће служити за нивелисање финансирања Јавних Берзи Рада у границама њихових потреба;

4) 4% за одржавање Централног Одбора и Средишње Берзе Рада.

В) Приходи овога Фонда убрати до 1.

јануара 1927. год. биће распоређени на поједине Јавне Берзе Рада по сразмеру, по којем су убрати, с тим, да се из тих средстава створи за сваку од њих нарочити „Резервни Фонд“, у који имају да уђу и сви вишкови, који би се указали при дотичној Јавној Берзи Рада на крају календарске године. Средства овога Фонда служиће првенствено за стварање и одржавање установа за давање помоћи у натури.

§ 39. Средства „Фонда за Давање Јефиних Зајмова за Подизање Радничких Станова“ јесу:

1) 90% приноса прикупљених до 1. јануара 1927. год. на основу чл. 110. Финансијског Закона за год. 1922/23. и Наредбе Министра Социјалне Политике од 7. децембра 1922., Број 10.810.;

2) 55% приноса прикупљених после 1. јануара 1927. год. на основу чл. 110. Финансијског Закона за год. 1922/23. и Наредбе Министра Социјалне политике од 7. децембра 1922. год., Број 10.810.;

3) Државне дотације, дотације самоуправних тела и разни поклони;

4) Интерес на капитал Фонда.

§ 40. Средства овога Фонда служиће искључиво за давање јефтиних зајмова за изградњу радничких станова.

Подела њихова вршиће се по подручјима Јавних Берзи Рада, у истом сразмеру као што су и убрани.

Манипулација са средствима оба Фонда може се вршити само преко Хипотекарне Банке

и Поштанске Штедионице односно њихових подружница, у којима се имају и чувати сви износи потичући из ових Фондова.

V. Закључне одредбе.

§ 41. Прелазна наређења о спровођењу ове Уредбе, статуте и пословнике Средишње Берзе Рада, Јавних Берзи Рада и њихових подружница, ближе одредбе о управљању са новчаним средствима, давању помоћи незапосленим радницима и одобравању хонорара члановима Равнатељства и Централног Одбора издаће Министар Социјалне Политике.

§ 42. Ова Уредба (Правилник) ступа на снагу од дана обнародовања у „Службеним Новинама“.

(Службене Новине Бр. 281.—LXXVII од 10. децембра. 1927. год.).

НАРЕДБА

о спровођењу Уредбе о организацији посредовања рада.

На основу прописа § 41. Уредбе од 26-XI 1927. године, прописује се следећа Наредба о Спровођењу Уредбе о Организацији Посредовања Рада, од 26 новембра, 1927. године:

І Опште одредбе

1. Оснивање Берзи Рада.

§ 1. Ступањем на снагу Уредбе од 25-XI 1927. год. сматрају се основанима следеће Јавне Берзе Рада:

1. На територији Радничке Коморе Београд:
Јавна Берза Рада у Београду.

2. На територији Радничке Коморе Загреб:
Јавна Берза Рада у Загребу.

3. На територији Радничке Коморе Сарајево:
Јавна Берза Рада у Сарајеву.

4. На територији Радничке Коморе Сплит:
Јавна Берза Рада у Сплиту.

5. На територији Радничке Коморе Новисад:
Јавна Берза Рада у Новом Саду.

6. На територији Радничке Коморе Љубљана: Јавна Берза Рада у Љубљани са подружницама (експозитурама) у Марибору и у Цељу.

§ 2. Нове Јавне Берзе Рада отварају се у местима, у којима би се основале нове Радничке Коморе и то у року од године дана по њиховом оснивању.

Нове подружнице отварају се решењем Министра Социјалне Политике, на предлог Централног Одбора за посредовање рада а на тражење Управног Одбора надлежне Јавне Берзе Рада.

Нове експозитуре отварају се одлуком Управног Одбора надлежне Јавне Берзе Рада по одобрењу Централног Одбора за Посредовање Рада.

§ 3. При отварању нових подружница и експозитура надлежни Управни Одбор дужан је водити рачуна:

1. о општим привредним приликама ип отребима на дотичној територији;
2. о могућности измирења понуде и потражње радне снаге унутар дотичне територије саме;
3. о потреби изједначења радне пијаче између вароши и села у претежно аграрним подручјима.

§ 4. Надзор над пословањем подружница и експозитура врши представник Управног

Одбора надлежне Јавне Берзе Рада. У месту, у којима постоји Инспекција Рада, место представника припада Инспектору Рада.

Надзор може да се повери и нарочитом надзорном одбору, у који улазе представници оних тела, која доприносе издржавању дотичне установе.

§ 5. Поред Берзе Рада за опште посредовање могу се установити и Берзе Рада за поједине струке и то било као самосталне установе, било као заједничке установе сарадњом заинтересованих комора, корпорација или организација. Управа над оваквим стручним Берзама Рада може се поверити члановима заинтересованих организација, којима Управни Одбор може да признаје права одлучивања у чисто стручним питањима у вези са посредовањем рада.

2. Приватне Берзе Рада.

§ 6. Берзе Рада које имају карактер обрти или радњи, могу постојати и отварати се једино по прописима и у границама Наредбе Министра Социјалне Политике о приватно-професионалним Берзама Рада од 12. јуна 1928. године.

§ 7. Берзе Рада које немају карактер радње или обрти, могу постојати поред Државних или Јавних Берза Рада.

Као Берзе Рада, које немају карактер радње или обрти, сматрају се све оне Берзе Рада, које не послују у циљу и са намером зарађи-

вања. Зарадом се сматра узимање пристојби или такса за вршење посредовања, ако ове пристојбе или таксе служе подмиривању трошкова за одржавање таквих установа или ако служе социјалним, културним или добротворним циљевима.

§ 8. Ове Берза Рада подлежу надзорству Управног Одбора територијалне надлежне Јавне Берзе Рада. Оне су дужне, према наређењу Управних Одбора, доставити надлежној Јавној Берзи Рада проверен статистички материјал, у циљу састављања што тачнијих статистичких прегледа о кретању незапослености у земљи. Првенство у погледу посредовања Рада имају Јавне Берзе Рада, њихове Подружнице и Експозитуре.

§ 9. Управни Одбор може таквим Берзама Рада дати карактер и наслов своје експозитуре и додељивати им субвенције. Услов сарадње прописује Управни Одбор, на предлог дотичне установе, која је дужна у том случају, да изјави своју сагласност. За отварање експозитура овог облика обавезан је пристанак Централног Одбора за Посредовање Рада, који може да пропише нарочите услове.

§ 10. Отварање Берза Рада, које немају карактер радње или обрти, везано је за пријаву Управном Одбору Јавне Берзе Рада. Управни Одбор има да цени:

1. да ли дотичне Берзе имају или немају карактер радње или обрти;

2. да ли служе социјалним, културним или добротворним циљевима; и

3. да ли имају могућности (одговарајуће локале и средства), да овај свој задатак корисно врше.

Пријаве са мишљењем достављају се на даљи надлежни поступак Великим Жупанима сагласно са постојећим законима.

§ 11. Ако Јавна Берза Рада сматра, да поједине Берзе Рада не испуњавају услове из претходног члана, т. ј. да њихово пословање не одговара социјалним, културним или добротворним циљевима, имаће право, да се жали Министарству Социјалне Политике, које ће одлучити, да ли ове Берзе Рада имају тај карактер или не и према томе донети своје решење. Јавне Берзе Рада дужне су то у сваком случају учинити, чим се установи да ове Берзе подносе свесно и намерно неверне и нетачне статистичке податке о кретању незапослености, противно социјалним интересима државе.

§ 12. Карактер социјалних, културних или добротворних Берза Рада имају:

1. Установе самоуправних власти;

2. Установе јавних радничких и послодавачких корпорација;

3. Установе удружења раденика, које служе заштити својих економских, културних и моралних интереса;

4. Установе потпорних, добротворних и

културних друштава, чији је главни циљ или један од главних циљева посредовање рада.

Не могу се сматрати да имају карактер необртничких установа Берзе Рада, које служе сасвим или претежно интересима политичких партија.

§ 13. У местима, у којима би се указала потреба, а у којима би за то постојали подесни локали, Управни Одбори Јавних Берза Рада могу, по пристанку Централног Одбора за Посредовање Рада, прописати, да се пословање свих необртних Берза Рада усредсреде у тим локалима, но с тим, да су ове Берзе Рада обавезне да носе само трошкове осветљења, чишћења и грејања просторија и формулара за пословање.

3. Карактер и састав органа Посредовања Рада.

§ 14. Јавне Берзе Рада, њихове подружнице и експозитуре као и Централни Одбор за посредовање рада самоуправне су јавне установе, које имају у границама својих Уредбом прописаних атрибуција карактер власти. Оне могу, као правна лица, узимати на себе обавезе и стицати права.

§ 15. Самоуправни органи посредовања рада су:

- а) Управни Одбори и Равнатељства Јавних Берзи Рада;
  - б) Централни Одбор за Посредовање Рада.
- Управни органи за посредовање рада су:

- а) Јавне Берзе Рада;
- б) подружнице; и
- в) експозитуре Јавних Берза Рада.

§ 16. Самоуправни органи обнављају се по истеку мандата њихових чланова, од три на три године, рачунајући ту календарску годину. Најдаље до 15 децембра сваке треће године има ди се изврши конституисање новог Централног Одбора за Посредовање Рада у Београду и нових Управних Одбора Јавних Берза Рада у Београду, Загребу, Сарајеву, Сплиту, Новом Саду и Љубљани, у смислу §§ 4, 5, 6, 7, 8 и 9 Уредбе од 26-X-1927. године.

На својој првој седници Управни Одбор образује своја равнатељства, која сачињавају Председник и два члана са једнаким бројем заменика.

§ 17. Председнике Централног и Управних Одбора одређује Министар Социјалне Политике у смислу §§ 5 и 9 Уредбе о организацији посредовања рада од 26-X-1927. године.

Њихова имена објављују се у „Службеним Новинама“.

Председник Централног Одбора заступа Централни Одбор у вођењу надзорства над службом посредовања рада. У колико он сам не води то надзорство, замењује га у Јавним Берзама Рада председник Управног Одбора.

Остале чланове Централног Одбора и њихове заменике одређују самоуправна тела, предвиђена Уредбом о организација посредовања рада од 26-XI-1927. године.

§ 18. — Чланови Централног и Управног Одбора и њихови заменици могу бити само лица, која имају најмање 24 година старости и која уживају грађанска права. Они морају становати најмање 6 месеци на територији, која спада под надлежност дотичне Јавне Берзе Рада. Представник Радника може бити само оно лице, које је по свом трајном занимању радник у смислу § 36/2. Закона о Заштити Радника, или које је представник Радничке Коморе односно привредног удружења радника. Представних послодаваца може бити само лице, које редовно упослава најмање једног радника или које је представник једне послодавачке Коморе односно послодавачког привредног удружења.

Службеници посредовања рада у смислу Уредбе о организацији посредовања рада, не могу бити чланови Централног и Управних Одбора.

§ 19. Председник Централног Одбора и председници Управних Одбора губе своја места:

1. у случају да изгубе карактер државних чиновника;
2. у случају премештаја из места седишта дотичне установе посредовања рада;
3. у случају несавесног или неуредног вршења поверене им дужности;
4. у случају оставке на своје место.

Чланови Централног и Управних Одбора губе своја места:

1. у случају да се утврди, да немају или

да су изгубили држављанство Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца;

2. у случају да се преселе из места седишта дотичне установе посредовања рада;
3. у случају да изгубе својство радника или послодавца;
4. у случају несавесног или неуредног вршења поререне им дужности;
5. у случају опозивања од стране корпорације, која их је изаслала услед бирања нове управе; и
6. у случају оставке на своје место.

§ 20. Чланови Управних Одбора и Централног Одбора одговарају лично и са целим својим имањем солидарно, по прописима постојећих закона, за штету, која би настала држави или установама посредовања рада од протузаконитог или неправилног вршења своје дужности и прекорачења свога, Уредбом одређеног делокруга. Ова одговорност не може пасти на онога, који је одмах против одлуке или наредбе Управног или Централног Одбора уложио протест на Централни Одбор за Посредовање Рада или на Министарство Социјалне Политике као врховној надзорној власти.

§ 21. Места чланова Управних Одбора су почасна. Они не могу за одржане седнице примати никакве хонораре, дневнице или било какве награде. Чланови Централног Одбора и Равнатељства, Јавних Берзи Рада и њихових подружница имају право на дневницу за једну-недељну одржану седницу. Висину хонорара од-

ређује Министар Социјалне Политике на предлог Централног Одбора за Посредовање Рада, уношењем потребне ставке у Буџет.

4 Ванредни приседници.

§ 22. Поред заменика чланова могу присуствовати седницама Централног, Управних Одбора и Равнатељства, изасланици у тим одборима заступаних корпорација, као и стручњаци, ако их председник, на основу специјалног овлашћења, на те седнице позове. Овим правом послужиће се председници, да у дотичним одборима обезбеде заступство женама. Ови ванредни приседници имају саветодаван глас. На седнице Управног Одбора и Равнатељства имају редовно да се позивају Обласни Инспектори Рада.

§ 23. Дужност је Управних Одбора, да Јавним Берзама Рада, њиховим подружницама и експозитурама, обезбеде моралну и материјалну сарадњу самоуправних власти и тела. Управни Одбор може таквим корпорацијама и у случају, да су већ заступане у дотичном одбору, признати право на ново или јаче заступство, сразмерно дотацијама, која би оне посветиле том циљу.

Ако су ова самоуправна тела већ заступана у Управном Одбору, јаче заступство састојаће се у додељивању новог или нових гласова њиховим представницима. У противном улазе највише 2 представника у Управни или у Народни Одбор дотичне установе за посредовање рада.

Сразмерна висина рачуна се у односу на све буџетске издатке, толико личне, колико и материјалне (плате, канцеларијски издаци и непосредне помоћи незапосленим радницима).

5. Пословни њропис.

§ 24. Централни Одбор, Средишња Берза Рада као и Јавне Берзе Рада и њихове Подружнице морају имати своје натписе и округле жигове, снабдевене са државним грбом. Натписи и печати носе наслов: Централни Одбор за Посредовање Рада у Београду; Јавна Берза Рада у . . . . ., Подружница Јавне Берзе Рада у . . . . ., Експозитура Јавне Берзе Рада у . . . . .

Управни Одбори и Равнатељства Јавних Берза Рада служе се са жигом Јавне Берзе Рада. Језик пословања је српско-хрватско-словеначки.

§ 25. У границама одредаба ове Наредбе могу Јавне Берзе Рада прописати себи статуте и пословнике, које потврђује Централни Одбор.

Централни Одбор овлашћен је прописати једно-образан статут и пословник за све Јавне Берзе Рада у земљи.

§ 26. У административним пословима посредовања рада опште управни органи Јавних Берза Рада, њихових подружница и експозитура непосредно међусобно, без обзира на њихову територијалну надлежност.

У свима осталим организаторским пословима управно пословање врши се преко надлежних управних органа, у колико Централни

Одбор за Посредовање Рада или Равнатељство не би изузетно друкчије одредили.

Пошту Јавних Берза Рада, њихових подружница и експозитура потписују шефови Берза Рада (повереници) по свим пословима, који нису изричито задржани председнику Управног Одбора или Равнатељства.

Службени орган Јавних Берзи Рада је „Радничка Заштита“ у Загребу, гласило Средишњег Уреда за Осигурање Радника. Штампарске трошкове носе све Јавне Берзе Рада подједнако.

II Управни Одбори

1. Функције и образовање Управног Одбора.

§ 27. Управни Одбор има решавајуће функције, које се састоје: 1) у иницијативи и организацији посредовања рада у вези са осталим социјалним задатцима државе на дотичној територији; 2) у одобравању и подношењу предлога Буџета; 3) у одобравању и подношењу закључних рачуна; 4) у постављању, унапређивању и отпуштању службеника према прописима чиновничке прагматике; 5) у вршењу свих послова, по којима Јавне Берзе Рада имају на себе обавезе и уступају права; и 6) у вршењу свих послова, које би пренело на њих Министарство Социјалне Политике или Централни Одбор за Посредовање Рада нарочитим наредбама.

§ 28. Управни Одбор има своје седиште у седишту Радничке Коморе, а састављен је од 7 чланова и 7 заменика.

Председника Управног Одбора Јавне Берзе Рада поставља Министар Социјалне Политике из редова државних чиновника а по саслушању надлежног Великог Жупана, и Обласног Одбора. Овај чиновник треба да буде било социјални референт Великог Жупана, било који други чиновник, који је довољно упућен у социјална питања. Заменик Председника Управног Одбора је Обласни Инспектор Рада.

Радничка Комора одређује у Управни Одбор два представника и два заменика из свога чланства (плenums). Радничке Коморе који у скупштини (пленуму) не располажу са двотрећинском већином, одређују другог члана и другог заменика из редова најјаче мањине у чланству плenums.

Обласни одбори бирају једног свог представника и његовог заменика као представника послодаваца по саслушању надлежне Трговачко-Индустријско-Занатске Коморе, а другог свог представника и његовог заменика као представника радника, из редова својих обласних одборника или чиновника социјално политичке струке.

Окружни Уред именују једног свог представника и његовог заменика послодавца и једног свог представника и његовог заменика радника из редова чланова Равнатељства (самоуправе).

2. Сасјанци Управног Одбора.

§ 29. Управни Одбори састају се на редовне састанке једанпут месечно и то по могућству прве суботе у месецу.

Седнице сазивље председник. Позив има да садржи време, место и дневни ред седнице. Седнице имају по могућству да се одржавају у локалима Јавне Берзе Рада.

Дневни ред за седнице Управног Одбора саставља председник на предлог Равнатељства. У дневни ред морају да се уврсте предмети које одређује било Управни одбор, било председник или чије уврштење тражи један члан Управног Одбора писменим путем, најмање три дана пре састанка седнице

§ 30. Управни Одбор може решавати, ако је на његовој седници присутно више од половине чланова. Одлуке доносе се већином гласова а пуноважне су, ако се председник сложи са њима.

Гласање је јавно: тајно ће се гласати при избору службеника, при гласању о дисциплинским преступима службеника или на захтев председника односно двојице присутних чланова.

Право гласају имају само чланови дотичног одбора а своје право извршују лично.

Нико не може присуствовати гласању или решавању о предмету, у којем је лично заинтересован.

Резултат гласања уносиће се у записник.

§ 31. Дужност секретара врши Шеф или заменик шефа Јавне Берзе Рада, односно чиновник, којег одреди председник непосредно пре почетка седнице.

Записник потписују председник и чланови одбора, као и водитељ записника.

§ 32. Ако се председник не сложи са одлуком већине, има у року од три дана, да поднесе образложену представку Централном Одбору, који је дужан у року од 15 дана, по пријему представке, донети своје решење. У противном дотична одлука сматраће се оснаженом. Решење Централног Одбора је коначно.

§ 33. Ако на две узастопце писмено сазване седнице не дође прописани број чланова, овлашћен је председник да, са било којим бројем присутних чланова, на трећој седници донесе пуноважне закључке, за које је потребна једногласност.

§ 34. Записници седница достављају се редовно Централном Одбору за Посредовање Рада, који их може ставити и ван снаге, ако не одговарају постојећим прописима, важећим за посредовање рада.

§ 35. Седнице Управних Одбора нису јавне. Седници Управног Одбора председава Председник, или његов заменик. Председник пази, да се одржава пословни ред и да се очува мирно расправљање.

Редовне казне, којима се могу казнити чланови јесу:

- а) опомена на ред,
- б) одузимање речи,
- в) искључење из седнице.

Прве две казне изриче сам председник односно његов заменик, трећу Управни Одбор већином гласова.

Поништавање мандата одредиће Министар Социјалне Политике у случајевима неуреднога и несавеснога вршења дужности, на тражење председника или на основу одлуке дотичног Управног Одбора у смислу задњег става § 14. Уредбе од 26-XI-1927. год. и предлога Централног Одбора за Посредовање Рада. У том случају тражиће Председник Управног Одбора да односне корпорације одреде на место дотичног члана или заменика друго лице, а ако то у року од 15 дана не изврше, именоване га Министар Социјалне Политике на предлог Председника дотичног Управног Одбора изредова радника или послодаваца, према томе чији је он представник био.

3. Буџет.

§ 36. Сваке године, најкасније до 15. маја и до 15. новембра Управни Одбори морају предложити Централном Одбору за Посредовање Рада у Београду на одобрење своје предлоге Буџета, толико за Јавне Берзе Рада, колико за њихове Подружнице.

За случај, да ови предлози нису предложени у означеном року, Централни Одбор изradiће за дотичне Јавне Берзе Рада буџет, којег ће оне бити дужне придржавати се.

Ако Централни Одбор не би до 30. јуна односно до 31. децембра донео одобрење буџета, продужују се стари буџети за најдаље 6 месеци.

§ 37. О руковању са буџетским средствима издаће Централни Одбор опште прописе,

а специјалне прописе поводом утврђивања семестралног буџета. Ови специјални прописи важе само за дотично буџетско полугодиште.

4. Службеници.

§ 38. Управа Јавних Берза Рада поверена је чиновницима, за које важе прописи Службеничке Прагматике. Пошто су Јавним Берзама Рада поверене важне државне функције, чиновници морају у моралном и политичком погледу удовољавати свим оним условима, који важе за државне чиновнике. Они полажу заклетву као и државни службеници.

§ 39. Службеници јавних Берза Рада извршују послове посредовања рада, како су им прописани Уредбом, Наредбама и Правилницима издатим на основу Уредбе. Они одговарају за правилну примену прописа, а дужни су извршивати наређења Равнатељства и Управних Одбора, у колико се не противе наредбама Централног Одбора за Посредовање Рада или Министарства Социјалне Политике.

§ 40. Управни Одбори и Равнатељства опште са службеницима Берзе Рада путем својих председника а преко Шефова или повереника дотичних институција, односно њихових заменика. Чланови Управних Одбора и Равнатељства имају право присуствовати у службено доба раду у Берзама Рада. Са пристанком председника, имају право увиђаја у књиге, акта или друге списе али немају права

давања непосредних наређења управи Берзе Рада.

§ 41. Шефови, повереници и благајници односно вршиоци дужности благајника одговарају за правило руковање са средствима посредовања рада, која им стављају на расположење Управни Одбори Равнатељства на основу одобреног Буџета. Шефови одговарају као наредбодавци за свако прекорачење буџетских кредита, у колико не би имали за то надлежно одобрење.

§ 42. Администрација посредовања рада врши се преко Берзе Рада. Шефови Берза Рада преузимају све мере, потребне за уписивање, упућивање на рад и за помагање незапослених радника, у колико то Уредбом или одредбама, издатим на основу Уредбе није друкчије прописано. У случајевима надлежности Равнатељства имају Шефови право предлагања.

§ 43. Службеници подређени су Шефовима или осталим својим старешинама, чија су наређења дужни извршавати у границама постојећих закона и пуноважних прописа. Са надзорним, самоуправним или централним органима посредовања рада они опште посредно преко својих старешина. Они су дужни извршавати непосредна наређења Централног Одбора за Посредовање Рада у свим пословима опште администрације посредовања рада, као централног органа самоуправе и управе посредовања рада.

§ 44. За постављење унапређивање и отпуштање чиновника важе прописи Службеничке Прагматике. Чиновници постављени или потврђени решењем Министра Социјалне Политике, не могу бити отпуштен без одобрења Централног Одбора. Против одлуке Централног Одбора у случају неодобрења има места жалби Министру Социјалне Политике.

5. Заступање и администрација.

§ 45. Према властима и другим лицима заступа Јавну Берзу Рада, њихове Подружнице и Експозитуре председник Управног Одбора и Шеф Јавне Берзе Рада. Председник може, по пристанку тог Одбора, поверити овај задатак лицу из редова часништва Јавне Берзе Рада, у границама издатог им пуномоћства.

§ 46. Акта, са којима Јавне Берзе Рада примају на себе или уступају права, морају потписати председник и два члана Управног Одбора по претходном записнички утврђеном закључку Управног Одбора. Сву осталу административну пошту Управног Одбора потписује председник односно његов заменик.

III Равнатељство

1. Функције и образовање Равнатељства.

§ 47. Равнатељство има ексекутивну функцију према Управном Одбору, а решавајућу у пословима делегираним му Уредом, на основу Уредбе издатих Наредба, по Централном и Управним Одборима, и то:

1. спровођење буџета;
2. контролу и рачунску визу за трошење кредита;
3. непосредни надзор над управом Берзи Рада;
4. одобравање ванредних помоћи;
5. решавање свих оних питања, које би му поверило Министарство Социјалне Политике, Централни Одбор за Посредовање Рада или Управни Одбор.

§ 48. Равнатељство остварује путем своје ексекutive Јавне Берзе Рада односно подружница и експозитура, све одлуке административне и новчане природе, донете од стране Управног Одбора. Оно даје правац целокупном раду Берзе Рада, посматра функционисање административног апарата и вршење службе подређеног чиновништва. Према резултату тога рада Равнатељство предлаже примање, отпуштање, унапређивање и награђивање чиновништва Управном Одбору, којему подноси и предлоге организаторске природе. У том циљу Равнатељство има да одржава што тесније везе са радничким организацијама и да се стара о координовању целокупног пословања око посредовања рада и давања помоћи на територији дотичне Јавне Берзе Рада или њене подружнице.

§ 49. Равнатељство има своје седиште по правилу, у просторијама Јавне Берзе Рада. У Равнатељство Јавне Берзе Рада улазе председник Управног Одбора, као председник

Равнатељства. Заменик председников је Обласни Инспектор Рада.

Остала два члана Равнатељства и то једног представника Радничке Коморе и његовог заменика и једног представника Обласног Одбора и његовог заменика бираће између себе Управни Одбор на тај начин, да су заступани послодавци и радници.

2. Сасџанци.

§ 50. Равнатељство састаје се једанпут недељно на позив председника Равнатељства. Сасџанци имају да се врше, ако нема нарочите сметње, увек на одређен дан у недељу, како би се према томе могло удесити пословање Јавних Берзи Рада. Одлуке доносе се већином гласова, гласом председника и једног члана.

Закључци Равнатељства су пуноважни, ако се председник сложи с њима. У противном случају има председник да се обрати Управном Одбору, који је дужан на идућој седници донети своје решење. Ако на тој седници не падне одлука, било решавајућа, било одлагајућа, сматраће се закључак већине коначно оснаженим.

У осталом важе аналогни прописи који су одређени за Управне Одборе Одељком 2. Главе II ове Наредбе.

3. Спровођење буџета.

§ 51. Да би се обезбедила контрола над употребом кредита одређених за Јавне Берзе Рада, толико за трошкове администрације, колико у погледу помагања незапослених рад-

ника, Равнатељство Јавних Берзи Рада отвара тромесечне кредите Јавним Берзама Рада, с тим да предаје благајни Јавне Берзе Рада само онолике суме, колико су неопходно потребне за пословање Берза Рада, водећи ипак рачуна о томе, да пословање не трпи услед недовољне дотације. На основу пристанка Управног Одбора Равнатељство може овластити председника, да врши диспозиције са кредитима до износа од десет хиљада динара, и то за одређене врсте издатака, но с тим, да Равнатељство на првој идућој седници да своје накнадно одобрење за учињене издатке.

§ 52. Исплате врши благајна дотичне Јавне Берзе и то:

1. за ванредне издатке и ванредне помоћи по специјалним налозима потписаним од председника;

2. за редовне издатке (персоналне, канцеларијске и за редовне и путне помоћи) по генералном налогу председника и једног члана Равнатељства, којим се глобално одређују суме које се за дотични месец могу утрошити. — Специјални налози издају се кад се за то укаже потреба, генерални налози најкасније на задњој седници Равнатељства у једном месецу за идући месец.

§ 53. Најмање једанпут месечно дужно је Равнатељство да прегледа целокупно новчано пословање свих Берза Рада и то непосредно Јавне Берзе Рада а преко Јавне Берзе Рада, Подружница и Експозитура. На прегле-

дане и одобрене рачуне стављају визу оспоравања издатака, учињених од стране Шефа Јавне Берзе Рада, Подружнице или Повереништва Експозитуре, председник је дужан доставити случај на одлуку Управном Одбору. Против Одлука Управног Одбора има места жалби Централном Одбору за Посредовање Рада, који одлучује коначно. Ако се оспоравају издаци учињени по налогу председника, решава Централни Одбор за Посредовање Рада, против чијег решења има места жалби Министру Социјалне Политике.

§ 54. Равнатељство је дужно постарати се, да предлози Буџета буду благовремено, то јест најмање 2 месеца пре истека буџетског полугодишта, поднесени Управном Одбору на даљи рад.

Равнатељства Јавних Берзи Рада и Подружница Јавних Берзи Рада подносе два месеца по истеку буџетског полугодишта, прегледане и визиране закључне рачуне са свим правдајућим документима Управном Одбору који ће извршити надпреглед рачунског пословања и издати разрешницу Равнатељству и особљу Берза Рада. О прегледу завршних рачуна и о резултату тог прегледа Управни Одбор поднеће Централном Одбору, уједно са закључним рачунима, исцрпан извештај.

4. Заступање и администрација.

§ 55. — Према властима и трећим лицима заступа Равнатељство председник односно његов заменик и Шеф односно заменик Шефа

Јавне Берзе Рада. Равнатељство општи непосредно у своје име и у име Управног Одбора са Централним Одбором за Посредовање Рада сем у случајевима § 27. ове Наредбе. Преписку Равнатељства потписује председник или његов заменик.

§ 56. Налогe за исплате дотација у بلاгајну Берзе Рада потписује председник, или у његовом одсуству његов заменик са једним чланом Равнатељства. Они су дужни благовремено депонирати своје потписе код новчаног завода, који чува кредите дотичне Јавне Берзе Рада.

У хитним случајевима, а по тражењу Шефа Јавне Берзе Рада, наређује исплате Централни Одбор за Посредовање Рада.

IV Централни одбор за посредовање рада.

1. Функције и образовање Централног Одбора.

§ 57. Централни Одбор за Посредовање Рада је врховни орган самоуправне и управне службе посредовања рада у земљи.

У делокруг Централног Одбора за Посредовање Рада, као Централног Самоуправног Органа службе за посредовање Рада спада: 1. издавање општих наредба и упустава у границама датог му овлашћења; 2. прегледавање буџетских предлога и одобравање Буџета Посредовања Рада; 3. одобравање закључних рачуна Посредовања Рада; 4. образовање централе за социјална питања за целу државу у сарадњи са представницима државе, самоуправе и организација.

У делокруг Централног Одбора за Посредовање Рада као управног органа службе посредовања рада спадају функције дирекције посредовања рада и функције надзора посредовања рада. Функције Дирекције Посредовања Рада су: 1. старање о прикупљању новчаних средстава; 2. регулисање домаће радне пијаце; 3. регулисање посредовања рада у иностранству; 4. централна статистика и научно обрађивање проблема посредовања рада; 5. преписка са међународним установама за посредовање рада. — Функције надзорства посредовања рада су: 1. врховни надзор над административним и 2. над новчаним пословањем службе посредовања рада у земљи.

§ 58. Централни Одбор за Посредовање Рада има своје седиште у Београду, а састоји се од Председника, који је чиновник Одељења за Заштиту Радника и два члана, једног представника Савеза Индустијалаца у Београду одређеног у споразуму са Индустијском, Трговачком и Занатском Комором у Београду и једног представника Централног Секретаријата Радничких Комора у Београду, као и њихових заменика.

Заменик председника је Шеф Средишње Инспекције Рада. За случај одсутности Шефа Средишње Инспекције Рада одређује председник себи заменика из редова чиновника Одељења за Заштиту Радника, највише за два месеца.

2. Саставници Централног Одбора.

§ 59. Централни Одбор састаје се једанпут недељно на писмени позив председника

на редовне седнице. Поред редовних седница може председник сазвати чланове и на ванредне седнице, којима су дужни присуствовати.

Уједно са позивом доставља се и дневни ред седнице о којем се има расправљати

Седнице одржавају се по правилу у локалима Централног Одбора за посредовање Рада.

§ 60. За пуноважан закључак Централног Одбора потребан је глас председника. Одлука донета већином гласова, а против гласа председника, постаје извршна тек по одобрењу од стране Министра Социјалне Политике, односно по истеку рока од 15 дана, ако Министар Социјалне Политике не би дотле донео никакво решење.

Седницама Централног Одбора присуствује по правилу изасланик Главне Контроле за вођење надзора над имовином Јавних Берза Рада.

Седницама Централног Одбора могу присуствовати, поред чланова и њихових заменика, изасланици у Централном Одбору заступаних корпорација, стручни државни или самоуправни чиновници, представници послодавачких и радничких Комора, Корпорација и Организација, као и добротворних, културних и социјалних удружења, које би Централни Одбор позвао на саветовање или на сарадњу а то било својом иницијативом, било на тражење Министра Социјалне Политике.

3. Средишња Берза Рада.

§ 61. Секретарске и благајничке послове Централног Одбора за Посредовање Рада во-

ди Средишња Берза Рада. Средишња Берза Рада је помоћни административи орган Централног Одбора за Посредовање Рада, који врши његове послове под непосредним надзором Председника Централног Одбора или његовог заменика.

§ 62. Старешина Средишње Берзе Рада је Шеф, којег поставља Министар Социјалне Политике на предлог Централног Одбора за Посредовање Рада. Шеф Средишње Берзе Рада мора бити лице са факултетском спремом. Предност имају чиновници са високом комерцијалном или социолошком школом или правници са комерцијалном спремом, теријском или практичном. Ако таквих компетената нема Шеф Средишње Берзе Рада мора да буде правник. Шеф Средишње Берзе Рада је секретар Централног Одбора а поставља се само према расположивим средствима и укаваној потреби.

§ 63. Средишња Берза Рада општи са Јавним Берзама Рада само овлашћењем и у име Централног Одбора. Пошту Средишње Берзе Рада потписује председник или један чиновник по овлашћењу председниковом. Ово овлашћење треба претходно саопштити свим органима посредовања рада у земљи и временски ограничити. Овлашћење мора да се обнови најмање сваке две године.

§ 64. Централни Одбор за Посредовање Рада прима у службу Средишње Берзе Рада

вежбенике, које предлаже на дефинитивно постављање Министру Социјалне Политике у смислу прописа Службеничке Прагматике.

Чиновници, постављени решењем Министра или потврђени таквим решењем, не могу бити отпуштени баз његовог пристанка.

4. Заступање и администрација.

§ 65. Према властима и трећим лицима заступа Централни Одбор за Посредовање Рада његов председник или од Централног Одбора одређено лице у границима пуномоћства датог му овлашћењем.

Акта, са којима Централни Одбор прима на себе обавезе или уступа права, потписује цео Одбор.

Сву административну пошту Централног Одбора потписује председник или његов заменик.

§ 66. Управа Централног Одбора за Посредовање Рада води преглед и евиденцију о правилном убирању приноса за Берзе Рада у смислу члана 110. Финансијског Закона за год. 1922/23. и Наредбе Министра Социјалне Политике Бр. 10810/22., на територијама појединих Округних Уреда, који ће бити дужни да извештавају редовно Централни Одбор о висини убратих приноса за Берзе Рада и о диспозицији са тим средствима, како би се при истеку шестомесечног рока могла правилно распоредити на поједине Јавне Берзе Рада прикупљена имовина. Уједно ће се старати, да се приноси уредно укамађују.

§ 67. Централни Одбор за Посредовање Рада води нарочити надзор над пословањем самоуправних и управних органа посредовања рада, с особитим обзиром на новчану страну. Овај надзор састоји се у вођењу контроле, да се органи посредовања рада придржавају прописа Уредбе и наредаба издатих на основу Уредбе, да одговарају својим законским обавезама и да троше своје приходе на циљеве, одређене напред поменутих прописима и Буџетом.

У том циљу дужан је према указаној потреби, а најмање једанпут годишње, испитати пословну и имовну управу и целокупну новчану и техничку администрацију Јавних Берзи Рада и предузети све мере, да се констатоване грешке и недостатци поправе. О својим констатацијама подносиће једнпут шестомесечно извештај Министру Социјалне Политике.

§ 68. Централни Одбор има према предлозима Управних Одбора Јавних Берза Рада да састави Буџет расхода Јавних Берза Рада, а према расположивим средствима и предвиђеним потребама да састави општи Буџет прихода Јавних Берза Рада и свој Буџет расхода и прихода. Буџет мора бити одобрен најмање 15 дана пре истека дотичног шестомесечја.

§ 69. Целокупно новчано пословање Централног Одбора за Посредовање Рада подлежи надзору Главне Контроле. У том циљу улази у састав Централног Одбора за Посредовање

Рада представник Главне Контроле, одређен за вођење надзора над имовином Берзе Рада.

Представник Главне Контроле прегледава најмање једанпут месечно новчано пословање Централног Одбора за Посредовање Рада и ставља на дотичне рачуне и обрачуне своју визу. Он супотписује Буџет прихода и расхода и Заключечне Рачуне. Он визира решења за путовања чланова Централног Одбора за Посредовање Рада и њихове путне рачуне и учествује, као равноправни члан Централног Одбора, прегледавању новчаног пословања органа посредовања рада у земљи.

§ 70. За све новчане диспозиције доносе се на седницама Централног Одбора пуноважна решења, која се уносе у Записник Седнице и која потписују чланови Централног Одбора.

Налогe за новчане диспозиције, снабдевене са округлим жигом, потписују председник и један члан Одбора. У случају њихове одсутности, потписују их њихови заменици.

§ 71. Централни Одбор за Посредовање Рада дужан је водити следеће новчане књиге. За Јавне Берзе Рада : 1. Дневник (Prima Nota), 2. Књигу текућих рачуна (Saldakonti), и 3. Благајничку Књигу. Поред тога водиће нарочито прегледе о висини прописаних, убратих и положених приноса према члану 110. Финансијског Закона за год. 1922/23.

§ 72. Централни Одбор за Посредовање Рада овлашћен је располагати са средствима

створеним према тачкама 4., 7. и 9. Наредбе о убирању и употреби приноса за Берзе Рада Бр. 10810/22., и са тим средствима појачати позицију свог Буџета за путовања чланова Централног Одбора.

Председник и чланови Централног Одбора уживају у погледу трошкова за путовања у туземству (путни трошкови и дневнице) иста права као и чланови Равнатељства Средишњег Уреда за Осигурање Радника. За путовање у иностранство одређује им се дневница у висини која важи за путовање државних чиновника 1. категорије, 5. групе за поједине земље.

§ 73. Централни Одбор за Посредовање Рада, као централни управни орган посредовања рада у земљи, води директну преписку у свим правним пословима са Јавним Берзама Рада, њиховим подружницама и експозитурама које су у пословима административног карактера њему подређени административни органи. — У пословима самоуправне надлежности Централни Одбор општи са Јавним Берзама Рада преко председника Равнатељства.

§ 74. Везу између органа посредовања Рада и Министарства Социјалне Политике одржава председник Централног Одбора, који по свим питањима посредовања рада реферише непосредно Министру Социјалне Политике и подноси њему предлоге. За правилан рад службе посредовања рада одговоран је председник лично Министру Социјалне Политике.

V. Давање помоћи незапосленим радницима.*1. Врсте помоћи и оштри услови.*

§ 75. Јавне Берзе Рада издаваће незапосленим радницима четири врсте помоћи:

1. новчане дневне помоћи,
2. путне помоћи,
3. једнократне помоћи,
4. помоћи у природи.

Ове се помоћи деле као личне помоћи или као додаци на личну помоћ.

Новчане дневне помоћи су редовне помоћи за случај незапослености, на које незапослени радник и његова породица стичу право чим испуне услове предвиђене овом Наредбом. Путне и једнократне помоћи су ванредне помоћи, које се одобравају у нарочитим случајевима, предвиђеним овом Наредбом. Ове три врсте помоћи могу се у одређеним случајевима потпунома или делимично заменити давањима у природи. (Помоћи у природи).

Лична помоћ је она помоћ, коју незапослени радник прима за своју личну незапосленост. Додатак на личну помоћ је она помоћ, коју незапослени радник поред своје личне помоћи прима за издржавање незбринутих чланова своје породице.

§ 76. Ове помоћи могу уживати незапослени радници, без разлике на пол, који су стари најмање 16 година а држављани су Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, а исто тако незапослени радници Срби, Хрвати и Словенци и политичке избеглице са правом азила у земљи, без разлике на држављанство.

У погледу уживања ових помоћи инострани држављани изједначени су у начелу са домаћим радницима.

За припаднике држава, у којима постоји државом организована помоћ за случај незапослености, а које са тамо живећим нашим држављанима-радницима не поступају као са својим у погледу давања таквих помоћи, може Министар Социјалне Политике прописати изузетан поступак.

§ 77. На личну помоћ имају право само незапослени радници без разлике на пол. Незбринуте особе, које према незапосленом раднику уживају породично право на издржавање, дакле жена и деца у смислу Уредбе од 26-XI-27. год., а које дотични радник издржава потпунома или највећим делом сам, немају право на личну помоћ. Овим лицима припада само додатак на личну помоћ који се исплаћује незапосленом раднику, храниоцу дотичних лица, у висини предвиђеној Уредбом.

§ 78. Ако је незапослени радник одан пијанству или другим пороцима или је недовољно душевно развијен, Шефови Берза Рада могу одредити, да личну и додатну помоћ прима било жена било одрасло дете.

§ 79. Деца из другог брака, адоптивна и ванбрачна деца једнакоправна су са децом из првог брака, или са законитом децом.

Исто тако је једнакоправна са законитом

супругом и незаконита супруга, у колико је мајка незбринуте деце.

§ 80. Малолетним незапосленим радницима испод 18 година припада помоћ првенствено, ако надлежна установа за заштиту малолетника не може да издејствује њихово уписење или то изричито тражи.

Јавне Берзе Рада пружаће таквим лицима помоћ по могућству преко државних, самоуправних или добротворних установа за заштиту малолетника а то на начин, који ће бити најподеснији за очување младе радне снаге.

Таквим радницима може Јавна Берза Рада сама или у споразуму са установама поменутих у предходном ставу прописати похађање било професионалних курсева, било општинских наставних течајева, било промену професије.

§ 81. У колико не би постојале засебне женске Јавне Берзе Рада, давање помоћи незапосленим радницима женског пола има првенствено да се организује у сагласности са женским установама културног или хуманог карактера а у вези са посредовањем рада за женску радну снагу.

У местима, у којима не би постојале такве установе, Управни Одбор заузеће се за њихово образовање, с тим, да су овлашћени, у границама буџетом предвиђених средстава, потпомагати ове институције редовним и ванредним субвенцијама.

2. Новчане дневне помоћи.

§ 82. Новчану дневну помоћ уживаће незапослени радници, за које се утврди:

1. да су најмање 7 дана непрекидно незапослени и да нису одбили рад, понуђен им према њиховом знању и способности;

2. да су у току последње године најмање четири месеца или у току последње две године најмање осам месеци били обавезни на осигурање за случај болести и несреће и на плаћање приноса за Берзе Рада;

3. да немају никаквих других прихода, довољних за обезбеђење живота;

4. да су најмање 5 дана пријављени Берзи Рада, дотично установи, преко које имају да примају помоћ у месту становања.

§ 83. Минималну седмодневну незапосленост доказује радник аутентичним документом о незапослености или одговарајућом, прописаном пријавом Берзи Рада. Пуноважан документ за доказ незапослености је прописно оверена Радничка Легитимација (књижица), уверење Радничке Коморе или Месног Органа за Осигурање Радника. Потврда стручне организације важиће само у случају, ако је дотична организација дала пристанак за сарадњу са Јавном Берзом Рада и примила за тачност својих података материјалну одговорност. У свим осталим случајевима дужан је радник доказати незапосленост уредним пријављивањем надлежној Јавној Берзи Рада.

Ако је радник, пре своје задње службе био незапослен најмање месец дана, задња не-

гова служба није трајала више од 5 дана, а службу није изгубио својом кривицом, сматраће се као и да није био запослен.

§ 84. Ако је незапослени радник приликом свог отпуштања из службе примио отплату у новцу, стећи ће право на помоћ тек по истеку доба предвиђеног отказним роком или оног доба, који се утврђује сразмерно висини отплате и његовим редовним месечним приходима. При томе рачуна се као максимална месечна плата 2.000 динара.

§ 85. Незапослени радник, којему Јавна Берза Рада не може добавити упослење према његовом тражењу или специјалним квалификацијама, дужан је примити место упослења без обзира на своју професију и на место у којем се упослује, ако одговара његовом знању и способностима и ако је послом обезбеђен минимум зараде за опстанак његов и његове породице, пошто је кроз две недеље примао новчану дневну помоћ. Од тога изузимају се радници, који би новим упослењем били тешко оштећени у погледу здравља или части с обзиром на потребе њихове будуће егзистенције или у случају штрајка или искључења.

§ 86. Управни Одбори Јавних Берза Рада или њихова Равнатељства могу давање новчане дневне помоћи везати за вршење извесних општих послова који одговарају физичким способностима дотичних незапослених лица. Ови радови могу имати само општекорисни карак-

тер. У таквим случајевима могу се признати помоћи и поред плате, коју би дотични радници примали за такве радове, но с тим, да њихови укупни приходи не смеју прећи $\frac{2}{3}$ редовне зараде за дотичну врсту послова.

§ 87. Незапослени радници имају право на новчану дневну помоћ, ако докажу, да су били обавезни на осигурање и то најмање за четири месеца у току последње године дана или најмање осам месеци у току последње две године дана. Године рачунају се унатраг од дана пријаве незапослености и то једна година са 12 месеци а две са 24 месеца. Обавеза на осигурање доказује се: 1. потврдом надлежног месног органа Средишњег Уреда за Осигурање Радника, 2. потврдом послодавца или другим доказом, да је дотични радник био у то време запослен.

§ 88. Ако незапослени радници располажу са другим приходима сем радничке зараде, а ови су приходи довољни за обезбеђење живота њиховог и њихове породице, губе право на новчану дневну помоћ. У ове приходе рачунају се и приходи породице. Који се приходи сматрају као довољни за обезбеђење живота одређују у појединим случајевима Равнатељства Јавних Берза Рада. Она могу у таквим случајевима снизити висину новчане дневне помоћи.

§ 89. Незапослени радници стичу право на новчану дневну помоћ тек 5 дана после пријаве незапослености. У местима, у којима

нема Јавних Берза Рада или њихових месних органа, незапослени радници подносе пријаву о незапослености преко општине или стручне радничке организације, ако ова испуњава услове из § 84. ове Наредбе, која ће дотичну пријаву оверити. Помоћ тече од дана пријаве а исплатива је по истеку петодневног рока после прописно извршене пријаве.

§ 90. Новчану дневну помоћ не може да прима радник: 1. који је отпуштен својом кривицом или који је напустио посао својевољно. За просуђивање случаја, да ли је радник отпуштен својом кривицом, меродавне су односне одредбе обртних закона. Не може се сматрати, да је радник својевољно напустио посао, ако докаже, да су га на то натерале околности, које су тешко угрожавале његово здравље, његов морал или његову част; 2. који прима помоћ за случај болести или радница, која прима породилску помоћ или помоћ за опрему детета; 3. који је ступио у штрајк или који је искључен. Радници под 1. и 3. стичу право на помоћ тек по истеку једно-месечног рока.

§ 91. Новчана дневна помоћ може се издавати само за време, док је радник незапослен а најдаље за шест недеља у току једне календарске године. Неће се сматрати, да је радник прекинуо незапосленост, ако је вршио какав привремени рад, и тај рад није трајао више од пет дана а то је уредно пријавио надлежној Берзи Рада.

Новчана помоћ не може се издавати радницима, који обављају сезонске радове или радове на прекиде, ако с тим паузирањем није везан дефинитивни губитак дотичне службе. Радници који обављају послове у својим кућама, имају право на новчану дневну помоћ само ако докажу, да у дотичној сезони или одређеном размаку времена нису имали могућност обичне зараде. Исто важи и за повремене раднике са села, који се од времена до време и према потреби упославају у индустријским и занатским предузећима.

§ 92. Помоћ ће се издавати једанпут или у више наврата у једној календарској години, дакле у доба од јануара до децембра дотичне године, тако да радник, који је у једној години исцрпео максималну своју новчану дневну помоћ не може стећи право на нову помоћ ове врсте пре 1. јануара наредне године. Помоћи одобравају се за 6 недељних дана.

§ 93. Новчане дневне помоћи одобравају се у следећој измери: Радници који су били стварно осигурани код органа Средишњег Уреда за Осигурање Радника и плаћали принос за Берзе Рада, примаће новчану дневну помоћ, ако су у задњој години били осигурани кроз 4 месеца или у задње две године кроз осам месеци за доба од 2 недеље; ако су били осигурани осам односно дванаест месеци за 3 недеље; ако су били осигурани кроз дванаест односно шеснаест месеци за 4 недеље; ако су у току последње две године били осигурани кроз 20 месеци за 5 недеља и ако су били

осигурани непрекидно кроз две године дана или више за 6 недеља. Радници, који су били обавезни на осигурање али нису били стварно осигурани, имају право на половину предњих рокова.

§ 94. Централни Одбор за Посредовање Рада овлашћен је приликом одобравања Буџета утврдити нову скалу помоћи и прописати њену обавезност за све или за поједине Јавне Берзе Рада.

§ 95. Максимална новчана дневна помоћ за појединог радника износи 10 динара као лична помоћ а додаток на личну помоћ за жену и дете износи по 3 динара дневно. Овај додаток може радник да прима највише за жену и 5 деце или само за 6 деце (без жене).

§ 96. Управни Одбори Јавних Берзи Рада могу смањити доба трајања новчане дневне помоћи или висину новчане дневне помоћи у случајевима:

1. ако постоји немогућност покрића издатака за давање помоћи а нема изгледа, да би се могла потребна средства намакнути из ванредних извора,

2. ако сматрају, да би радници, нарочитим настојањем, могли обезбедити себи упослење и довољну зараду,

3. у доба јаке сезонске запослености, за све раднике или за поједине категорије радника.

Управни Одбори могу висину помоћи диференцирати према местима становања неза-

послених радника или према категоријама радника или према томе, да ли радник ужива помоћ изван свог редовног боравишта или не.

§ 97. Доклегод надлежни Управни Одбор друкчије не одреди, важиће износ од 10 динара као новчана дневна помоћ за све раднике без разлике, но с тим, да ова помоћ не сме износити више од $\frac{2}{3}$ просечне зараде за дотичну врсту радника.

3. Путне помоћи.

§ 98. Путну помоћ уживаће радници, ако се утврди:

а) да су заиста три дана без посла у месту дотадањег становања,

б) да им се не може наћи посао у месту њиховог становања,

ц) да су било сами било преко Јавне или које друге Берзе Рада нашли рад у коме другом месту или да постоји вероватност зато,

д) да с обзиром на њихову дотадању незапосленост и висину њихове наднице као и специјалне фамилијарне околности никако нису у могућности да поднесу из сопствених средстава целокупне путне трошкове ради одласка у место њиховог новог упослења,

е) да су на раду оболели и услед тога остали незапослени, а не примају помоћ од стране месних органа Средишњег Уреда за Осигурање Радника те је неопходно за њихово опорављење, да се врате кући у сврху лечења,

ф) да се враћају кући породици, која ће се старати о њиховом даљем издржавању.

Путне помоћи могу се издавати највише три пута у току једне календарске године, т.ј. у добу од јануара до децембра.

§ 99. Према средствима, с којима би располагали дотични радници издаваће се:

1. само дозвола (објава) за путовање у пола цене на основу § 101. Закона о Заштити Радника и Правилника о повластицама у вожњи незапослених радника од 12. јуна 1928. год. (Службене Новине X-1928. Бр. 145. — XLVIII);

2. дозвола (објава у смислу предходног члана) и друга половина карте III класе, за путовање железницама односно лађама до места опредељења с тим да износ не сме прећи 200 динара за поједино лице. У том циљу издаваће се незапосленим радницима само у изузетним случајевима готов новац, а редовно путничка карта;

3. помоћи у смислу 1. и 2. новчане дневне помоћи највише за 4 дана за поједину особу (40) динара.

4. Једнокрајне помоћи.

§ 100. Незапослени радници који би услед дуге назапослености, несреће и слично, дошли у крајно тешку материјалну ситуацију, а не би могли примати помоћи ни на основу предходних одредаба ове Наредбе ни од Радничке Коморе нити од својих организација, а нарочито у случајевима тешког стања незбринуте деце, моћи ће примати једнократне по-

моћи највише два пута у једној календарској години.

За примање ових помоћи нису потребни услови из § 18. Уредбе од 26.-XI-1927. год.

Ове помоћи одобрава Равнатељство Јавних Берза Рада на предлог Шефа Јавне Берзе Рада, једногласном одлуком. Равнатељство може поверити издавање ових помоћи Шефу Јавне Берзе Рада, уз накнадно одобрење појединих издатих помоћи. У том случају има Шеф Јавне Берзе Рада право издавати одобрене помоћи по властитом нахођењу у мањим оброцима, но с тим, да се у једном периоду времена највише месец дана у неколико наврата издата помоћ рачуна укупно као једанпут издата ванредна помоћ.

Ове ће помоћи износити највише 150 дин. за појединог незапосленог радника или радницу и 80 дин. за свако незбринуту дете. Ове помоћи могу се примати највише за петоро деце.

Ова помоћ издаваће се првенствено радницима (радницама), који нису стекли право на новчану дневну помоћ а нема друге могућности да им се помогне.

5. Помоћ у напури.

§ 101. Помоћи, које се дају незапосленим радницима, пружаће се у колико ће то бити могуће и целисходно, у натури, т.ј. у храни и коначишту.

У ту сврху Јавне Берзе Рада издаваће незапосленим радницима упутнице за храну и стан. Ове ће се помоћи зарачунавати незапос-

леном раднику на терет његовог новчаног при-
мања према одредбама ове Наредбе.

§ 102. У смислу § 39. л) Закона о Заштити Радника и § 1. става 5. Уредбе од 26.-XI-1927. год., општине, у којима постоје Месне Берзе Рада или њихова заступништва, дужне су овим ставити на расположење потребне локале за азиле и кујне.

Управни Одбор Јавних Берзи Рада водиће бригу о томе, да надлежне општине испуњавају прописе поменутог законског члана. У колико би било потребно, Управни Одбор организоваће заједно са општинама или другим добротворним, културним и социјалним институцијама такве установе за давање помоћи у природи. У ту сврху могу одобравати субвенције или учествовати на подизању таквих установа, црпећи потребне кредите из својих Резервних фондова у смислу § 38. Б) Уредбе од 26.-XI-1927. год.

Радници, који би без оправданих разлога одбили помоћи у природи, губе право на новчане помоћи за доба од 4 до 24 недеље а према одлуци Равнатељства дотичне Берзе Рада.

6. Послужбак при давању помоћи.

§ 103. Незапослени радник, којему је већ одобрена помоћ, дужан је да се јави најмање два пута недељно надлежној Јавној Берзи, њеној подружници (експозитури) или установи, преко које прима помоћ. Број обавезних пријава одређује Равнатељство.

Доклегод не буду заведене једнообразне Радничке Књижице на основу § 120. Закона о Заштити Радника, Јавне Берзе рада и њихове подружнице издаваће незапосленим радницима ако немају других легитимација, нарочита „Уверења о незапослености“, у која ће се уносити пријаве радника те врсте и висина одобрених и исплаћених помоћи.

Радници, који долазе из места, у којима постоји Јавна Берза рада или њена Подружница односно установа, која је овлашћена од надлежне Берзе Рада на издавање помоћи у смислу ове Наредбе, неће моћи да прима помоћ, ако не покаже „Уверење о незапослености“ издато од дотичне институције.

§ 104. Шефови Берзи Рада дужни су водити тачну евиденцију како о издатим помоћима, тако о лицима, која су ове помоћи примила. За правилно отправљање ових послова Шефови Берзи Рада одговарају лично,

Одлуке по помоћима у смислу ове Наредбе, сем у случајевима ванредних помоћи, доносе Шефови Берза Рада.

§ 105. Радник који би злоупотребљавао одредбе Уредбе од 26.-XI-1927. год. и ове Наредбе у погледу примања помоћи за случај незапослености, губи, поред осталих последица, право на помоћ за најмање 12 недеља а највише за годину дана, од дана констатације злоупотребе.

Јавне Берзе Рада и њихове подружнице, дужне су обавештавати се узајамно о так-

вим злоупотребама и о таквим лицима водити специјалан регистар.

У случајевима, у којима Равнатељство не може да утврди истинитост навода радника, који траже помоћ, може се дотичном раднику издати помоћ, но с тим да се од надлежне управне или самоуправне власти траже накнадни подаци и провере наводи дотичног лица.

У случајевима злоупотребе тражиће се присилна наплата издате помоћи путем надлежних власти.

§ 106. Против одлука Шефова Јавних Берза Рада постоји право жалбе на Председника Равнатељства. Председник Равнатељства решава коначно у појединим случајевима. У случајевима начелне природе решава Равнатељство.

VI Посредовање Рада.

1. Начин пословања.

§ 107. Посредовање Рада значинастојање да се пронађе расположиво место или да се пронађе лице, којему је потребно уписење. Пословање органа посредовање рада мора према томе бити упућено у тим правцима.

§ 103. При посредовању рада треба водити рачуна, у колико то допуштају прилике на радној пијаци:

1. да слободна места уписења буду попуњена са радном снагом која има што потпунију спрему за дотично место,

2. о особитим околностима (на пример: ноћни рад, рад са отровним стварим, нарочите физичке или умне неспособности итд.) дотичних слободних места уписења, о личним и породичним околностима и трајању незапослености (економске прилике, дугови, обавезе незапосленог радника према породици, законитој и незаконитој деци итд.)

§ 109. У циљу што успешнијег вршења посредовања рада, органи Посредовања Рада, предвиђени Уредбом од 25.-XI-1927 год., дужни су:

1. да упоставе што теснију везу са свим радничким и послодавачким организацијама, државним и самоуправним властима и концесиораним предузећима, у циљу спровођења посредовања рада преко Јавних Берза Рада,

2. да траже додир са што већим бројем послодаваца у циљу обавештавања о потражни радне снаге,

3. да организују у свим местима могућност за бесплатно или јефтино и брзо анонсирање расположиве радне снаге и расположивих радника,

4. да предузимају све оне мере, које су потребне за спровођење јавног посредовања рада.

§ 101. Јавне Берзе Рада имају право, а на тражење заинтересованих дужне су, давати сва обавештења радницима о свим околностима слободног места уписења, која би могла бити значајна за дотичне раднике, а послодавцима

све податке о незапосленом раднику, који би били важни за дотично место упослења, у колико би то потребно било у извесним случајевима. При томе има да се саопште само оне чињенице, које су службеници Берзе Рада сазнали, у вршењу званичне дужности.

§ 111. Јавне Берзе Рада обављају своје послове бесплатно. Бесплатно обављање посредничких послова значи: не тражећи никакве протууслуге за службено пословање. Изузетно од тога може се, са одобрењем Равнатељства, тражити накнада за хитне телефонске и телеграфске разговоре и за путовања чиновника у неодложним случајевима по изричитом тражењу послодаваца и у циљу изналажења потребне радне снаге. Друге специјалне таксе и пристојбе могу да се убирају једино у интересу статистике и контроле на основу наредбе Министра Социјалне Политике. Трошкови путовања у таквим случајевима не могу да се рачунају више од трошкова, које може зарачунати дотични службеник за службена путовања и за службене издатке.

§ 112. Јавне Берзе Рада обављају своје послове непристрасно, то јест без обзира на партијску или другу припадност радника или послодавца. При томе не смеју се претпостављати поједина лица другима, или поједине професије другима.

§ 113. Забрањено је тражити од странака, за које се врши посредовање рада, оба-

вештења о њиховој партијској, организационој (синдикалној и т. д.) припадности. Изузетно од тога допуштена су таква обавештења у случајевима, да се посредује рад за привредна удружења радника или за политичка, синдикална, војничка, професионална, научна, уметничка и слична предузећа, за која је припадност извесном удружењу (организацији или синдикату) услов за примање у службу.

§ 114. Јавне Берзе Рада немају начелно право, да утичу на питање награде (наднице, недељне или месечне плате итд.) а дужне су посредовати радну снагу према понуђеним условима.

§ 115. У колико у моменту посредовања постоји тарифни уговор, који генерално важи за дотичну струку или професију, или је предвиђена минимална зарада, може се посредовање рада извршити само под условима важеће тарифе, ако специјалним уговором нису раднику обезбеђени бољи услови рада.

§ 116. Јавне Берзе Рада дужне су тражити од Радничких Комора извештаје о почетку и крају штрајкова и искључењу, а Радничке Коморе дужне су у смислу § 36. Закона о Заштити Радника редовно достављати Берзама Рада тражене извештаје.

У случајевима штрајка или искључења, Јавне Берзе Рада неће вршити посредовање рада за она предузећа, у којима влада штрајк или искључење све дотле, док у њима не би били дефинитивно окончани.

2. Нарочитије гране посредовања рада.

§ 117. Посредовање рада за женску радну снагу има по правилима да врше жене. У том циљу дужност је Управних Одбора, да ступе у додир са женским добротворним удружењима, која дејствују на дотичној територији, с којима ће утврдити у смислу § 9. ове Наредбе начин посредовања рада за женска лица. При томе имају да се искључе удружења, која служе чисто партијским или професионалним циљевима. Ако не би било могуће постићи сарадњу са женским добротворним удружењима, Јавне Берзе Рада биће дужне образовати специјалне женске Берзе Рада у облику женских експозитура или најмање женско одељење Јавне Берзе Рада.

§ 118. Јавне Берзе Рада врше посредовање рада у иностранству преко Исељеничког Комесаријата и преко иностраних установа за посредовање рада на основу услова, утврђених од стране Министра Социјалне Политике, под којима се радници, било индивидуално било колективно могу ангажовати за рачун страних послодаваца.

Јавне Берзе Рада дужне су водити контролу, да приватне посредничке радње не врбују домаће раднике за страна предузећа, ако за то немају специјалну дозволу Министра Социјалне Политике и да сваки конкретан случај одмах доставе надлежној Обласној Инспекцији Рада и Централном Одбору за Посредовање Рада на даљи поступак.

§ 119. Централни Одбор за Посредовање Рада дужан је издати специјалне наредбе о посредовању рада за научнике и за организацију саветодавних места за бирање занимања преко Јавних Берза Рада.

§ 120. Централном Одбору за Посредовање Рада поверава се у смислу члана 84. Закона о Радњама од 29. јуна 1910. год., старање о пољоделским радницима, који траже рада у земљи или у иностранству и овлашћује се, да у циљу организовања ове гране посредовања рада и заштите радника изда потребна организаторска правила у границама законског овлашћења.

3. Пријава и набављање радне снаге.

§ 121. Сваки послодавац као и сва државна и самоуправна тела, која отпусте од једанпут више од пет радника, дужни су то пријавити најближој Месној Берзи Рада, још истог дана, по извршеном отказу, уз назнаку броја и врсте њиховог занимања. У том циљу биће Јавне Берзе Рада, њихове подружнице и експозитуре дужне доставити свим предузећима на њиховој територији, која уписују преко 10 радника, потребан број образаца, штампаних у виду дописних карата, како би дотична предузећа била у могућности извештавати без наплате поштарине надлежну Јавну Берзу Рада.

§ 122. Све државне и самоуправне власти и концесионарна предузећа дужна су своју радну снагу набављати пре свега преко Јавних

Берза Рада, које имају првенствено право посредовања рада на дотичној територији.

4. Надлежност Централног Одбора.

§ 123. Централни Одбор за Посредовање Рада регулише пословање посредовања рада општим наредбама и упуштвима.

Он је овлашћен за немарно вршење службе посредовања рада од стране појединих органа за посредовање рада, кажњавати опоменом и новчаном казном одговорне службенике а у тежим случајевима обуставити напредовање службеника највише за две године дана. За случај, да би се констатовало, да одговорност пада на чланове Управног Одбора или Равнатељства, Централни Одбор је дужан, после трократне опомене, предложити Министру Социјалне Политике да се поједини или сви чланови Управног Одбора или Равнатељства смене у смислу § 14 става 1 Уредбе од 26. XI-1927. год.

VII Давање јефтених зајмова за подизање радничких станова.

§ 124. Зајмови за подизање радничких станова одобраваће се у границама расположивих кредита, у смислу Уредбе од 26. XI-1927. год. који ће се расподелити на поједине области Јавних Берза Рада по кључу, по којем су убрати.

Грађевни кредити, који су већ одобрени од стране Министра Социјалне Политике, падају на терет квоте отпадајуће на област до-

тичне Јавне Берзе Рада, на чијој области су дотични кредити одобрени.

Ако је тим кредитима прекорачена квота, која отпада на једну Јавну Берзу Рада, ова ће Јавна Берза Рада бити задужена за износ, за који је квота прекорачена, у корист оних Јавних Берзи Рада, на чији је терет извршена прекомерна дотација.

§ 125. Поједине Јавне Берзе Рада, које би за циљеве подизања радничких станова желе ангажовати кредите и преко квоте, која на њих отпада, моћи ће у будуће то да учине само споразумно са Управним Одбором оних Јавних Берзи Рада, из чијих се грађевних кредита има повисити дотација дотичне Јавне Берзе Рада.

§ 126. Молбе за одобрење зајма подносе се надлежном Управном Одбору Јавне Берзе Рада. Молбе морају бити таксиране са 25 динара, како би Министар Социјалне Политике могао по њима донети решење. Молбама се прилажу прилози, прадвиђени § 30. Уредбе од 26. XI-1927. год.

Молбе достављају се Управном Одбору преко Јавне Берзе Рада, која ће их завести у деловодник и предати их Председнику Управног Одбора, да их изнесе на седницу. На самим молбама мора бити назначен дан пријема молбе у Јавној Берзи Рада и дан предаје предмета Председнику Управног Одбора.

§ 127. Управни Одбор узимаће на првој идућој седници у разматрање све такве молбе,

у колико су поднесене Јавној Берзи Рада три дана пре састанка дотичне седнице. У колико би до идуће седнице Управног Одбора било довољно времена, Председник Управног Одбора тражиће све оне податке и објашњења која би била потребна према § 30. Уредбе од 26.-XI-1927. год., у циљу правилног решавања дотичне молбе.

§ 128. Управни Одбор може по разматрању молбе, а у колико не би на основу поднесених податка могао донети коначно решење, поверити Равнатељству Јавне Берзе Рада или њене подружнице да донесе по дотичној молби своју одлуку, а молбу са својим мишљењем, спровести Министарству Социјалне Политике преко Централног Одбора за Посредовање Рада.

§ 129. Решење по тако спроведеним молбама доноси Министар Социјалне Политике на предлог Централног Одбора за Посредовање Рада. За одобрење зајмова рачуна се као редован интерес 4⁰/₀ годишње, ако молилац не уноси са своје стране и за одређену сврху никаква своја средства. Ако молилац са своје стране за одређену сврху уложи исти износ, који одобрива Министар Социјалне Политике, за зајам неће зе наплаћивати никакав интерес.

Интерес од 4⁰/₀ биће за онолики део мањи, колики је сразмер између од стране странке и од стране Министарства уложеног капитала. Ако молилац уложи једну десетину капитала од капитала одобреног од стране Министар-

ства Социјалне Политике, интерес од 4 по сто биће за једну десетину мањи, тј. износиће 3,6⁰/₀, ако уложи исти износ или десет десетина, биће каматњак за десет десетина мањи, тј. за 4⁰/₀, тј. зајам ће бити бескаматан.

§ 130. Чим је зајам одобрен а предозначене одобреных сума извршено, Управни Одбори дужни су известити о решењу странку и извршити своје формалности, које су прописане § 32. Уредбе од 26.-XI-1927. год. Тек по испуњењу свих услова, предвиђених Уредбом, може се приступити исплаћивању зајма у смислу § 33 поменуте Уредбе.

§ 131. Управни Одбори водиће непосредно или посредно преко својих равнатељстава у смислу § 29. и 34. Уредбе од 26.-XI-1927. год. строгу контролу:

1. да се за време подизања објеката остварује план за који је одобрен зајам,
2. да се обезбеди редовно отплаћивање дуга у прописаним роковима и износима и
3. да се подигнуте зграде употребе за сврхе предвиђене у § 35. поменуте Уредбе.

§ 132. У случајевима предвиђеним § 34. Уредбе од 26.-XI-1927. год., Управни Одбор наредиће наплату казненог интереса или наплату целокупног износа дугованих сума. О наређивању наплате Управни Одбор известитиће истовремено и Министарство Социјалне Политике.

§ 133. Приходи из ануитета и у смислу § 34. Уредбе наплаћених сума од зајмова уплаћују се у „Фонд за давање јевтиних зајмова за подизање радничких станова при Хипотекарној Банци“ а књиже се у Централном Одбору у корист квоте, која отпада на дотичну Јавну Берзу Рада. Са сумама обратим на овај начин располаже Министар Социјалне Политике у корист односних Јавних Берзи Рада.

§ 134. Трошкови, који би настали пре одобрења зајма и трошкови, који следе из одобреног зајма, падају на терет дужника. Као трошкови сматраће се они издатци, који служе покривању режије. Они на у којем случају не могу износити више од 1% одобреног зајма. Осим тога дужни су молиоци да снесу трошкове уговора, бланкета, интабулације, поштарине ит.д. Износи примљени за подмиривање трошкова улазе у „Фонд за давање јевтиних зајмова за подизање Радничких Станова“.

§ 135. Зграде подигнуте из кредита, стечених на предњи начин, имају првенствено да служе стварању кућа за једну породицу, с тим да пређу у својину појединаца.

Само у изузетним случајевима, ако би то из нарочитих разлога тражили надлежни Управни Одбори и Централни Одбор за Посредовање Рада а у већим варошима, могу се одобравати ови кредити за подизање кућа са више станова, с тим да пређу у својину било групе радника, било да се дају радницима под најам.

§ 136. Право на овакве куће и овакав стан имају радници у смислу § 36. ал. 2. Закона о Заштити Радника, ако су ожењени или удовци са децом, и ако су осигурани за случај болести и несреће те плаћају уредно приносе за Берзе Рада, у моменту, кад им се додели кућа. За то морају доказати осигурање за најмање 24 месеца пре дана подношења молбе. Радници морају бити беспрекорног моралног понашања, што ће доказати уверењем надлежне власти.

Првенство имају радници са многобројном децом, који су у досадашњем раду у довољној мери доказали и стручну спрему, и сталност и вредност у њиховом занимању.

§ 137. Појединци, којима је додељена кућа, стичу право на пренос својине, по измирењу две трећине дуговане суме за дотични објекат. Хипотека у корист Фонда може да се дигне тек онда, ако дотично самоуправно тело даје друге, једнаковредне гаранције за обезбеђење зајма или ако је потпунома измирило своје дуговање. У том случају могу да на место хипотеке Фонда ставе своју хипотеку.

§ 138. Радник, којему је додељена кућа а који би се доцније посветио другом самосталном занимању, не губи своја права на кућу. Ово право губи само у случају, кад кућу изда под кирију без оправданог разлога у спекулативне сврхе а за то нема одобрења надлежног Управног Одбора, који ће му прописати висину станарине. Станарина у овом случају

не сме да пређе висину суме потребне за амортизацију и одржавање куће.

§ 139. Радник или породица радника, која би услед незапослености или смртног односно несретног случаја дошла у такав положај, да не би могла више одговарати својим обавезама, има право на повраћај најмање $\frac{1}{4}$ а највише $\frac{1}{2}$ суме, коју је положила на име отплате дуга. Преостали део има да се зарачуна на име кирије. Управни Одбор цениће, да ли и у колико се од те суме имају одбити трошкови за оправак дотичне зграде. Такав радник или његови правни наследници имају право уступити кућу другом раднику који испуњава услове ове Уредбе, специјалним уговором, који ће потврдити надлежни Управни Одбор.

§ 140. Радник, који је платио две трећине свога дуговања, стиче право својине на дотичну зграду, а тиме и право слободног располагања с њом. Пре тога рока продаја може да се изврши само пристанком зајмодавчевим и Управног Одбора надлежне Берзе Рада. У таквим случајевима има се чувати првенство права куповине радницима у смислу § 137. ове Наредбе.

§ 141. „Фонду за давање Јевтиних Зајмова“ одговорна су самоуправни тела и задруге, којима су зајмови одобрени; за гаранцију зајма служи поред тога интабулација на непокретности, које би се подигле из овако стечених

кредита. Од хипотеке може да се одустане, ако дотично самоуправни тело даје место ње друга пуноважна јемства

§ 142. Управни Одбори дужни су своја опажања у погледу акције око подизања радничких станова као и извештаје о новчаном пословању у погледу грађевинских кредита редовно достављати Централном Одбору за Посредовање Рада у Београду.

Централни Одбор издаваће на основу тих опажања или предлога општа упуства у циљу упрошћења или прецизирања пословања око давања грађевинских кредита а о новчаном пословању водиће уредно и тачно књиговодство, како би се у сваком тренутку могло констатовати право стање средстава, расположивих за поједине Јавне Берзе Рада.

VIII. Новчана средства.

§ 143. У смислу § 36. Уредбе од 26-XI-1927 године средства која се убирају према прописима чл. 110 Финансијског Закона за год. 1922/23 и Наредбе Министра Социјалне Политике Бр. 10810/22 распоређују се у:

1. „Фонд за Посредовање Рада и непосредно помагање незапослених радника“ и
2. „Фонд за давање Јевтиних Зајмова за Подизање Радничких Станова“ при Државној Хипотекарној Банци у Београду.

Са „Фондом за Посредовање Рада и непосредно помагање незапослених радника“ располагаће у границама Уредбе од 26-XI-1927.

год. ове Наредбе и редовног Буџета Централни Одбор за Посредовање Рада у Београду.

Са „Фондом за давање јевтиних зајмова за подизање радничких станова“ располагаће Министар Социјалне Политике.

§ 144. Према стању уложака на дан 1-1-27 год. а по одбитку сума издатих током године 1927. на име грађевних кредита и посредовања рада у „Фонд за давање јевтиних зајмова“ улази 90% до 1-1-1927. год. убратах и у Државну Хипотекарну Банку уложених приноса, а у „Фонд за Посредовање Рада и непосредно помагање незапослених радника“ улази 10% до 1-1-1927. год. убратах и у Државну Хипотекарну Банку уложених приноса.

§ 145. Приноси прикупљени после тога и положени у Државну Хипотекарну Банку улазе у „Фонд за Посредовање Рада и непосредно помагање радника“. До сваког 1-VI. и 1-1. мора Централни Одбор за Посредовање Рада извршити распоред ових сума, према потребама посредовања рада а сагласно са одредбама Уредбе од 26-XI-1927. године и ове Наредбе о њиховом занимању.

§ 146. На основу буџета, који ће у смислу ове Наредбе ступити на снагу сваког 1. јула и 1. јануара, Централни Одбор извршиће најпре распоред у „Фонду за Посредовање Рада и непосредно помагање незапослених радника“ расположивих средстава по кључу убратах приноса а по ставкама одобреног Буџета у колико

су неопходно потребна за организацију посредовања рада и давања непосредне помоћи незапосленим радницима.

Ванредни кредити, који би се у смислу § 25/1., а преко висине предвиђене § 37/2. Уредбе од 26-XI-1927. год. морали употребити за посредовање рада и непосредно помагање незапослених радника, биће распоређени на исти начин као и редовни кредити предвиђени наведеним §-ом Наредбе.

Суме које би протекле, служиће:

1. За годишње дотације „Фонда за давање јевтиних зајмова за подизање радничких станова“, према стању у једној години убратах приноса.

2. За образовање „Резервних Фондова“ у смислу одредбе § 38/В Уредбе од 26-XI-1927. год. према стању приноса уложених на дан 1-1-1927. год. у Државну Хипотекарну Банку и извештајима Средишњег Уреда за Осигурање Радника.

3. За попуњавање „Фонда за давање јевтиних зајмова за подизање радничких станова“ према стању приноса убратах до 1-1-1927. год. и извештајима Средишњег Уреда за Осигурање Радника.

Од приноса прописаних до 1-1-1927. год. а који до тога дана нису били убратах, употребити се, у колико би се накнадно убратах:

1. 50% за попуњавање „Фонда за давање јевтиних зајмова за подизање радничких станова“.

2. остатак за јачање „Резервних Фондова“ Јавних Берза Рада према одредбама § 38/В Уредбе од 26.-XI.-1927. године.

§ 147. Централни Одбор за Посредовање Рада издаће нарочита упуства о новчаном пословању службе посредовања рада.

Цело новчано пословање вршиће се преко Државне Хипотекарне Банке и њених филијала. У местима у којима та Банка не би имала своје заступништво, полагаће се новац у Поштанску Штедионицу или њене Подружнице, преко којих се имају вршити текуће исплате потребне за пословање Посредовања Рада.

Централни Одбор за Посредовање Рада отвараће шестомесечне буџетске кредите Јавним Берзама Рада на каси Централне или Филијале Државне Хипотекарне Банке, у изнимним случајевима, на каси Поштанске Штедионице.

Управни Одбор стављаће Јавним Берзама Рада на расположење потребне кредите на благајнама Државне Хипотекарне Банке или Поштанске Штедионце.

§ 148. Налоге за диспозицију са средствима „Фонда за Посредовање Рада и давања непосредне помоћи незапосленим радницима“ потписују Председник и један члан Централног Одбора за Посредовање Рада.

Налоге за диспозицију са средствима, одобреных буџетом појединим Јавним Берзама Рада, потписују Председник и један члан Равнатељства.

У одсутности председника и чланова потписују налоге њихови заменици. О именовану председника, чланова и њихових заменика као и о трајању и престанку њихових функција имају благовремено бити извештене Државна

Хипотекарна Банка и Поштанска Штедионица, односно њихове надлежне подружнице,

XI. Закључне одредбе.

§ 149. У границама буџетских кредита Управни Одбори Јавних Берза Рада предузеће у споразуму са Централним Одбором за посредовање Рада потребне мере за благовремено отварање и правилно функционисање нових подружница и експозитура. Ово старање обухватиће: 1. утврђивање територијалне надлежности подружница и експозитура и 2. извештање и постављање потребних службеника.

§ 150. Вежбеници могу да се упуте на праксу и у друге јавне Берзе Рада на терет кредита заинтересоване Берзе Рада. Пракса траје највише два месеца. Постављања извршују се на основу повољног мишљења Шефа Берзе Рада, којему је вежбеник био додељен на рад. При постављању шефова (повереника) подружница и експозитура надлежни Управни Одбор споразумеће се са Централним Одбором.

§ 151 Централни Одбор регулисаће правилима и упуствима сва детаљна питања која нису предвиђена овом Наредбом.

§ 152. Ова Наредба ступа на снагу чим се објави у „Службеним Новинама“.

(„Службене Новине“ Бр. 183. — LXI од 10. августа, 1928. год)

ПРАВИЛНИК

од 12. јуна, 1928. год.

о повластицама у возњи незапослених радника.

На основу става 1. § 101. Закона о Заштити Радника и става 5. § 1. Уредбе о организовању посредовање рада, од 26. новембра 1927. године у споразуму са Господином Министром Саобраћаја, прописује се следећи Правилник о повластицама у возњи незапослених радника:

§ 1. Радници уживају у смислу става 1. § 101. Закона о Заштити Радника и става 5. § 1. Уредбе о организовању посредовања рада од 26. новембра 1927. године а сагласно са § 18 а) и б) Железничке Тарифе Део II. за превоз путника, пртљага и експресне робе, право на путовање у половину нормалне возне цене у 3. разреду путничких и мешовитих влакова на свим државним железницама и на свим другим државним или државом повлашћеним саобраћајним средствима, када путују појединачно или у групама из једног места у друго на рад или ради тражења рада, а у границама прописа овог Правилника.

§ 2. Право на повластицу за појединачно путовање предвиђено §-ом 1. овога Правилника

имају незапослени физички и умни радници у смислу става 2. § 36. Закона о Заштити Радника занатских, индустријских, трговачких, саобраћајних, рударских и њима сличних предузећа у случају незапослености, ако се утврди:

а) да су заиста најмање три дана без посла у месту дотадашњег становања, или да имају доказано у другом месту упослење,

б) да им се не може наћи посао у месту њиховог становања,

в) да су, било сами, било преко Јавних Берзи Рада, било преко трећих лица нашли рада у ком другом месту или да постоји за то вероватност,

г) да с обзиром на њихову дотадашњу незапосленост и висину њихове зараде као и на специјалне фамилијарне околности нису у стању, да из сопствених средстава поднесу целокупне путне трошкове ради одласка у место њиховог новог упослења.

Право на повластицу за путовање у групама имају радници пољопривредни, шумарски, грађевински, тесачки, цигларски и томе слично, када путују на рад или ради тражења рада. Ову повластицу уживају и деца изнад 10 година која путују заједно са радницима; повластица важи за групе од најмање 10 радника, који путују са једне исте улазне и једну исту излазну станицу, на одстојању преко 100 км., односно ако се плати повлашћена возна цена за 10 радника и најмање 101 км.

§ 3. Страни држављани изједначени су са нашим, ако државе, којима они припадају, о-

обезбеђују иста права у погледу путних повластица нашим као и својим држављанима. За припаднике држава, које у погледу путних повластица не поступају са нашим као и са својим држављанима, Министар Социјалне Политике прописаће посебне одредбе.

§ 4. Повластице за возњу за појединачна путовања у смислу § 2. става 1. овог Правилника издаваће се путем обрасца „Објава“, како је приложен под А. овом Правилнику, а у којој треба да буде назначено име и презиме радника, занимање, стално место становања, улазна и излазна станица и циљ путовања.

Повластице за возњу за путовања у групама издаваће се путем обрасца Уверења (Објава), како је приложен под Б. овом Правилнику, у којем морају да буду назначена имена свих оних, који заједно путују, њихово занимање, стално место становања и улазна и излазна станица.

§ 5. У циљу регулисања питања издавања обрасца „Објава“ и „Уверења“, као и опште и статистичке контроле издавања путних повластица, поверава се штампање путних повластица, „Објава“ и „Уверења“, Централном Одбору за Посредовање Рада у Београду, који ће бити једини на то овлашћен.

Објаве издате од било којег другог места губе од 1. новембра 1928. године своју важност.

Централни Одбор прописаће нарочита Правила о штампању тих Објава и Уверења, о ру-

ковању с њима и о убирању такса као накнади за њихово штампање, статистичку и контролну евиденцију.

§ 6. Објаве за појединачно путовање и Уверења за путовање у групама издаваће: 1.) Јавне Берзе Рада, њихове Подружнице и Експозитуре, 2.) у местима, у којима ових установа не би било, одсеци за социјалну скрб код областних управа или среска поглаварства, 3.) у местима, где нема никаквих од побројаних власти, самоуправне (општинске) власти, и то првенствено на предлог органа Осигурања Радника и Радничких Комора.

§ 7. За појединачна путовања поред „Објаве“, мора радник да има радничку легитимацију са фотографијом, издату од надлежних власти или организације у смислу § 120. Закона о Заштити Радника. Док се ове легитимације не уведу, важиће досадање радничке легитимације и радничке књижице, издате од полицијских и општинских власти или стручних организација, а у случајевима, да таквих легитимација у опште не би било, уверења државних самоуправних власти или стручних организација односно легитимације о незапослености издате од надлежних Јавних Берзи Рада. Ове легитимације и уверења морају да садрже све потребне податке (име и презиме радника, датум и место рођења, занимање, место сталног становања и т. д.) а морају бити снабдевене са фотографијом.

§ 8. За путовања у групама радници морају имати уверење (објаву) — види прилог

Б) Јавних Берзи Рада, њихових подружница или експозитура или надлежних општинских или државних власти којим се потврђује, да путују на рад или ради тражења рада. Уверење (Објава) мора се издати за сваког појединог радника или за целу групу, но у том случају мора да су наведена имена свију оних који заједно путују, њихово занимање, стално место становања и т. д.

§ 9. Објаве и Уверења морају бити потписана и жигосана од надлештва које је их издало.

Објаве и Уверења важе само за једну возњу на означеној прузи и за рок од 14 дана, рачунајући рок од дана, када је Објава или Уверење издато. Путовање се може отпочети било којег дана, но мора се завршити у року важности Објаве или Уверења. Објаве и Уверења се не могу употребити за повратак нити за возњу до било које друге станице.

Улазна станица жигосаће при издавању повлашћених возних карата, Објаве и Уверења станичним жигом са датумом. По свршеном путовању, Објаве и Уверења морају се предати излазној станици.

Ако заједно путују више од 30 радника мора вођа групе возњу да пријави шефу улазне станице бар 24 сата пре поласка влака.

§ 10. Овај Правилник ступа на снагу, од дана кад буде обнародован у „Службеним Новинама“.

(Службене Новине Бр. 145.—XLVIII од 27. јуна, 1928. год.)

Централни Одбор за
 Посредовање Рада
 Цена 1.— дин.

А

Серија: — — — — —
 Број: — — — — —

О Б Ј А В А*)

Радник — — — — —, — — — — —,
 занимање — — — — —, из — — — — —,
 среза — — — — — округа — — — — —
 има право да путује железницом од — — — — —
 до — — — — — у III разреду у половину
 возне цене путничких или мешовитих влакова
 према § 18-а) Железничке тарифе, део II, за
 превоз путника, пртљага и експресне робе.
 — — — — —, 19 — — — — —

Жиг и потпис*)

Жиг полазне станице са датумом:

(Полеђина)

*) Штампане ових објава у смислу § 5. Правилника о повластицама у возњи незапослених радника искључиво је право Централног Одбора за Посредовање Рада у Београду.

Овај образац издају и оверавају, Јавне Берзе Рада, Подружнице и Експозитуре Јавних Берза Рада, Одсек за Социјалну Скрб, Среска власт, Општинска власт.

Ова објава важи 14 дана од дана, када је издата. На основи ове објаве железничке станице издају сопственику карту у половину возне цене III разреда.

Ова објава с купљеном картом служи раднику као путна исправа само за једно путовање у року важности и мора се по свршеном путовању заједно са картом предати излазној станици.

Сама карта без објаве и легитимације индентичности не важи за путовање.

Са лицима, која се за време возње затекну без ових исправа, поступиће се као са путницима без карте.

Централни Одбор за
 Посредовање Рада
 Цена 1.— дин.

Б

У В Е Р Е Њ Е*)

(О Б Ј А В А)

за раднике, који путују на рад или ради тражења посла.

Радници: (имена и презимена) — — — — —
 — — — — —
 — — — — —

занимање — — — — —, стално место становања
 — — — — —, путују на рад — ради тражења
 посла од станице — — — — — до станице
 — — — — — у половину возне цене III
 разреда путничких и мешовитих влакова према
 § 18-б) Железничке Тарифе, део II, за превоз
 путника, пртљага и експресне робе.

Ова објава важи 14 дана од дана, када је издата.

— — — — —, 19 — — — — — Жиг и потпис
 општинске (државне) власти:

Жиг полазне станице са датумом:

*) Штампане ових Уверења је у смислу § 5. Правилника о повластицама у возњи незапослених радника искључиво право Централног Одбора за Посредовање рада у Београду.

Овај образац издају и оверавају: Јавне Берзе Рада, Подружнице, Експозитуре Јавних Берза Рада, Одсек за Социјалну Скрб, Среска власт, Општинска власт.

ПРАВИЛНИК

*О.Бр. 376. IV од 24. новембра, 1925. год.,
о упослењу страних радникѡ.*

У циљу што правилније примене § 103. Закона о Заштити Радника а спорозумно са Господином Министром Унутрашњих Дела, прописује се следећи Правилник о упослењу страних радника:

§. 1. Одредбе става 1. § 103. Закона о Заштити Радника односе се на раднике — стране држављане, који су дошли у Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца после 14. јуна 1922. године као дана ступања на снагу споменутог Закона, као и на оне стране раднике који ће тек доћи у нашу земљу у циљу запослења.

§. 2. Под радником (намештеником) у смислу овог Правилника подразумевају се све врсте физичких и интелектуалних радника без обзира на пол, врсту њиховог занимања, и величину њихове награде који долазе у Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца у циљу да своју телесну или умну снагу ставе у службу трећих лица ради зараде или обуке, а у колико та служба није јавно-правног карактера.

§ 3. Дозволе за рад страним радницима даваће се на одређено или неодређено време.

§ 4. Послодавци, који желе упослити стране раднике, дужни су, у циљу прибављања дозволе за рад предвиђене у предњем параграфу поднеги надлежној Инспекцији рада нарочиту молбу, у којој ће назначити: број страних радника које желе упослити, врсту њиховог пословања, време за које их желе упослити, које обављао до сада послове за које желе упослити стране раднике, њихову старост, националност и држављанство, а по могућству и њихово тачно име — у противном биће то дужни (накнадно) учинити, одмах по запослењу доведених радника.

Молби су дужни приложити и мишљење надлежне Радничке Коморе, односно заинтересованих Комора на случај да оне нису у саставу Радничке Коморе, а за рударска предузећа надлежних рударских власти, државне берзе рада, као и надлежне заинтересоване послодавачке организације—коморе (или савеза) да ли на територији њиховог подручја има домаћих радника дотичне врсте незапослених и треба ли дозволити довођење таквих радника са стране.

Приликом подношења молбе за продужење дате дозволе послодавци су дужни, поред података и мишљења из овога параграфа навести у својим молбама још и кога је дана, којом одлуком и за које време била дата ранија дозвола за рад. Радничке Коморе и државне берзе рада биће дужне издавати послодавцима посебне реверсе о пријему молбе.

§ 4. а. На случај да наступи штрајк или искључење у једном предузећу, дотичном предузећу неће се моћи дозвољавати запослење радника са стране све дотле, док поменути спор не би био завршен.

§ 5. Дозволе ће се давати само за квалификовано радно особље, које се не може добити на територији Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца.

§ 6. Инспекције Рада даваће послодавцима дозволе за стране раднике највише до годину дана.

Приликом доношења својих одлука у овоме погледу Инспекција Рада ће се руководити мишљењима установа и организација предвиђених у напред споменутом параграфу, која су приложена уз поднету молбу а за подузећа која потпадају под надзор рударских власти, првенствено мишљењем рударских власти, као и својим сопственим познавањем ствари.

Дозволе за време дуже од годину дана или на неодређено време издаваће само Министарство Социјалне Политике, ради чега ће надлежне Инспекције Рада све такве молбе са прилозима и својим мишљењем упућивати одмах по пријему Министарству на решење.

§ 7. Страни радници који су запослени на територији Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца пре 14. јуна 1922. године биће дужни да се обрате потребним молбама надлежној Инспекцији Рада, како би им ове издале уве-

ређе да се на њих не односи §. 103. Закона о заштити радника, и да могу слободно и не- сметано радити на територији наше државе.

Уз молбу су дужни поднети и несумњиве доказе да су дошли и запослили се у нашој држави пре напред наведеног датума. Затим доказе о својим квалификацијама, те назнаку подузећа у којем су запослени, и врсту запослења.

Надлежне Инспекције Рада провериће аутентичност поднетих доказа и издати им потребна уверења.

Потом ће саставити по подузећима тачан исказ тих радника са знаском квалификација, занимања и година њиховог боравка на територији наше државе те одаслати га хитно Министарству Социјалне Политике ради евентуалног даљег поступка.

У овом циљу Инспекције Рада позваће преко надлежних управних (полицијских) власти, и послодавачких и радничких организација све такве раднике да им се обрате са молбама и напред споменутим документима у року најдаље за три месеца од дана ступања на снагу овог Правилника.

У случајевима када оваква лица напусте територију наше државе за време дуже од месец дана а ово не би било изазвано потребама самога предузећа, што ће ценити належа Инспекција Рада, сва таква лица губе право на рад у нашој земљи. За њихово поновно запослење послодавци су дужни поступити у смислу § 4. и 6. овога Правилника.

§ 8. Сви они послодавци, код којих су запослени страни радници са дозволама за рад на одређено време дужни су у року од месеца дана пре истека добивене дозволе обратити се надлежној Инспекцији Рада са молбама за продужење ових дозвола, а у смислу § 4. и 6. овога Правилника.

Све молбе поднете за продужење дозвола Инспекција Рада ће у случајевима да раније дозволе са ново траженим роковима прелазе годину дана, спровести Министарству Социјалне Политике на решење, а по осталима саме ће донети одлуке.

Уз молбе за продужење поднеће се и исправе поменуте у § 4. овога Правилника.

Наредба Министарства Социјалне Полишке 3 Р. Бр. 6901. од 23. јуна, 1928. год.: На основу чл. 103. Зак. о заштити радника овлашћују се обласне инспекције рада, да у смислу одредаба Правилника о упослењу страних радника, без обзира да раније дозволе са ново траженима прелазе годину дана, могу исте предужити до 31. децембра, 1928. год. — Овим се привремено ставља ван снаге став 2 § 8. Правилника о упослењу страних радника. — (Службене Новине Бр. 156. од 10. јула, 1928. год.).

§ 9. Послодавцима свих оних страних радника, који су дошли и запослили се у нашој држави после ступања на снагу Закона о заштити радника, односно после 14. јуна 1922. године, а за које није уопште тражена дозвола за рад или је иста за њих била дата на одређено време, по чијем истеку није тражено или није одобрено потребно продужење у смислу раније постојећег Правилника од 23. јула

1924. год., неће се давати нове дозволе за рад за дотичне раднике односно раније дате дозволе неће се продужавати.

§ 10. Сви они послодавци који су пре ступања на снагу овог Правилника поднели потребне молбе било надлежној Инспекцији Рада било Министарству Социјалне Политике, у циљу добијања дозволе за рад или продужења већ истеклих дозвола за раднике стране поданике запослене у њиховим предузећима, неће подносити нове молбе.

§ 11. Раденичке Коморе, Државне Берзе Рада односно рударске власти, дужне су издати послодавцима који им се зато обрате, мишљења о којима је реч у § 4. овога Правилника најдаље у року за 10 дана од дана кад им се они за то обрате. У противном дотични послодавци биће дужни уз своје молбе приложити реверсе надлежне Раденичке Коморе, државне берзе рада односно рударске власти, или у место ових поштански рецепис, да су се истима обратили за мишљења са назначењем да ова нису у одређеном року добили.

Надлежна Инспекција Рада при решавању ових молби биће дужна да предње провери, и потом ће донети решење по тим предметима.

§ 12. У случајевима да Раденичке Коморе не би биле мишљења, да заинтересованим послодавцима треба дозволити упослење тражених страних радника, дужне су ове упутити

тамо где тражену радну снагу могу добити. А ако би се из докумената тих радника утврдило, да они не располажу потребним квалификацијама за тражене послове, дотични послодавци обавестиће о томе надлежну Инспекцију Рада која ће по њиховим молбама а по сопственом нахођењу, доносити своју одлуку, односно ово Министарство, за случајеве за које је оно надлежно у смислу § 6. овога Правилника.

§ 13. Све одлуке надлежних Инспекција Рада донете у смилу §§ 6., 7., 8., 9., 15., 19. и 20. овога Правилника подлеже расматрању Министарства Социјалне Политике по жалбама изјављеним у року од 14 дана по саопштењу заинтересованим странама, не рачунајући у овај рок дан саопштења као и последњи дан на случај да он пада у недељу или на државни празник односно у дане кад државне поште не раде.

Жалба ће се предавати непосредно Инспекцији Рада, која је одлуку донела, или поштом на повратни рецепис. Она неће обуставити одлуке Инспекције Рада од извршења.

§ 14 Обавезе из §§ 4., 6. и 17. овог Правилника не важе за оне стране раднике, који у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца долазе за рачун страних фирми у циљу монтирања или оправки специјалних машина, израђених или испручених од стране дотичних фирми, у колико тај посао не би трајао дуже од три месеца. У тим ће случајевима надлежне управне (полицијске) власти, а на основу аутентич-

них доказа о доласку ових радника издавати дозволе за означено време, с тим, да дотичну пријаву послодаваца достављају у најкраћем року надлежној Инспекцији Рада, која ће њим тим радницима водити специјалну евиденцију.

§ 15. У случају да би природа посла изискивала да радници о којима се говори у предњем параграфу остану на територији наше државе и преко рока тамо предвиђеног, послодавци код којих су дотични радници запослени дужни су тражити специјалну дозволу за њихов даљи рад, а у смислу овога Правилника, с тим, да молбе за те дозволе имају бити поднете благовремено надлежној Инспекцији Рада (најмање на месец дана) пре истека првог тромесечја њиховог бављења на дотичном послу, у противном тражено продужење неће се ни у ком случају одобравати.

§ 16. Сви страни радници који су дошли и запослили се на територији наше државе после 14. јуна 1922. године, а за које је дотичним послодавцима издата дозвола било на одређено или неодређено време, престанком рада или напуштања посла код дотичних послодаваца губе право на издату им дозволу.

Послодавци, који би хтели на место оваких радника довести друге са стране, као и они који би хтели овакве раднике, који су већ у земљи, запослити у својим предузећима дужни су тражити потребне дозволе у смислу § 4. и 6. овога Правилника.

На случај да би послодавци код којих су овакви радници већ били запослени па услед

прилика у дотичном предузећу обуставили рад и приликом поновног рада зажелели запослити исте раднике, дужни су најдаље седам дана по њиховим запослењу обавестити о том надлежну Инспекцију Рада.

§ 17. Послодавци су дужни закључити са ангажованим страним радницима писмене уговоре, у којима су обавезни овима обезбедити бар исте услове рада као и домаћим радницима исте струке и способности. У уговору мора бити тачно прецизирано, у колико дотичним радницима припада право на путне трошкове при њиховом доласку и одласку као и њихов износ. У погледу радног времена ови уговори не могу садржавати одредбе противне прописима Закона о заштити радника о радном времену.

Послодавци су дужни ове уговоре најдаље у року за 15 дана по ступању дотичних радника на посао потврдити у три примерка код надлежне управне (полицијске) власти, од којих ће један задржати за себе, један предати радницима са којима су уговор закључили, а један доставити надлежној Инспекцији Рада (рударска предузећа преко рударских власти).

§ 18. Послодавци код којих су запослени страни радници у смислу овога Правилника, дужни су по истеку добивених дозвола за њихов рад, или пре истека ових дозвола а по престанку рада дотичних страних радника, обавестити о томе како надлежну Инспекцију Рада тако и управну (полицијску) власт.

§ 19. Сви послодавци који имају заполене стране раднике у својим предузећима дужни су водити нарочите регистре о овима.

Инспектори Рада биће дужни да контролишу да ли напред споменути послодавци испуњавају тачно ову своју обавезу, и у погледу свакога од оних за кога би нашле да се огрешо о овај пропис поступиће у смислу § 23. Закона о Инспекцији Рада.

Исто тако Инспектори Рада контролисаће да ли се страни радници доиста запославају на ону врсту послова за коју је дата дозвола. У случају да констатују, да су ови запослени на другој врсти послова донеће одлуку о одузимању дате дозволе, противу које се заинтересовани послодавац може жалити овоме Министарству у смислу § 13. овога Правилника.

§ 20. У случају да Инспектори Рада, вршећи своју дужност, наиђу у предузећима на запослене стране раднике на које се односи § 103. Закона о заштити радника, а којима су издате дозволе истекле или их нису ни добили, биће дужни да таквим страним радницима забране даљи рад на територији наше државе, дотичне послодавце казне по тач. 10. § 123. Закона о заштити радника, и о сваком таквом случају известе надлежну управну (полицијску) власт која ће питање даљег боравка и останка дотичних страних радника на нашој територији решити у својој надлежности.

§ 21. У колико би прописи овога Правилника били у супротности са одредбама

закључених међународних конвенција између наше државе и друге које државе неће се примењивати.

§ 22. У циљу што бржег отправања послова по овоме Правилнику Велики Жупан, на молбу надлежне Инспекције Рада, стављаће привремено на расположење дотичној Инспекцији Рада потребно канцеларијско особље, по одобрењу Министарства Унутрашњих Дела.

§ 23. Инспекције Рада дужне су уз своје месечне извештаје достављати овоме Министарству и извештај са потребним податцима о издатим дозволама, за запослење страних радника на територији наше државе у смислу овога Правилника.

Министарство ће водити посебну евиденцију о дозволама које оно изда као и о онима које буду издале Инспекције Рада а такође и о дозволама датим у смислу ст. 1. § 7. овога Правилника.

§ 24. На случај да се констатује, да се поједини послодавци не придржавају уговора кога су дужни у смислу овога Правилника закључити са страним радницима запосленим у њиховим предузећима, или да страни радници злоупотребљавају гостопримство наше државе и не поштују прописе постојећих закона, Инспекције Рада, односно за рударска предузећа рударске власти, преко надлежне Инспекције Рада, биће дужне обавестити о свима таквим случајевима ово Министарство,

које ће моћи издате дозволе за рад таквим страним радницима, да повуче и пре њиховог истека.

§ 25. Овај Правилник ступа на снагу од дана његовог публикавања — у „Службеним Новинама“, од кога дана престаје да важи Правилник објављен у „Службеним Новинама“ Бр. 166. од 23. јула, 1924. год.

(Службене Новине Бр. 274. — LXX од 28. новембра, 1925. год.).

НАРЕДБА

о приватно професионалним берзама рада.

На основу § 105. Закона о Заштити Радника, а сагласно са одредбама члана 22. Закона о радњама за Србију и Црну Гору, §§ 10 ф. и 15. законског члана XVII/1884., Обртног Закона за Хрватску, Славонију, Банат, Бачку, Барању и Међумурје; §§ 21. до 21 ф., 24., 25. и 103. Обртног Реда за Словеначку, Далмацију и Истру, као и §§ 16., 21. и 29. Наредбе Земаљске Владе од 3. фебруара 1909. год. о вршењу обрта за Босну и Херцеговину, — прописује се, у споразуму са Министром Трговине и Индустрије, следећа Наредбу о приватно-професионалним Берзама Рада:

I Опште одредбе.

§ 1. Приватно - професионалне Берзе Рада су оне радње, послујуће у виду обртничких предузећа, које се баве са пословима посредовања рада радницима у циљу зараде.

Не сматрају се као приватно-професионалне Берзе Рада оне Берзе Рада, које би основале самоуправне власти, разне јавне корпорације, потпорна и добротворна друштва или радничке организације. За њих важе одредбе § 106.

Закон о Заштити Радника и Уредба о организовању посредовања рада и прописа издатих на основу поменутог Закона и Уредбе.

§ 2. Као радник или намештеник сматра се свако оно лице, без разлике пола, које своју телесну или умну радну снагу ставља у службу трећих лица, било за награду или у циљу сопствене обуке, у колико та служба није јавноправног карактера (Закон о Заштити Радника § 36/2.)

§ 3. Посредовање рада (посредовање радних места за обрте, посредовање радње и прибављања служинчади, посредовање код служби и намештења) везано је за дозволу надлежне власти и то без разлике категорије намештења и службених места, за које се посредује.

II Дозволе.

§ 4. Дозвола за отварање и вођење приватно-професионалних Берзи може се издати само лицу:

1) које испуњава опште услове прописане за самостално вођење једне радње (терање обрта);

2) које има општу образованост потребну за обављање послова посредовања рада;

3) које има поузданост потребну за вођење радње за посредовање рада;

4) које располаже са примерним просторијама за обављање свог обрта;

5) које удовољава специјалним условима прописаним за поједину грану посредовања у интересу социјалне, хигијенске и моралне заштите странака.

§ 5. Дозволе се могу издавати само за она места, у којима не постоје Државне или Јавне Берзе Рада, њихове подружнице експозитуре у смислу Одељка IV Закона о Заштити Радника и Уредбе о организовању посредовања рада од 26. новембра 1927. год.

Код издавања дозвола има се водити рачуна о месним приликама као и о томе, да се издавању дозволе не противе обзира јавне сигурности, здравља и морала.

Дозволе важе само до опозива и то било за опште посредовање било за једну одређену грану посредовања рада.

За издавање ових дозвола потребно је претходно саслушање територијално надлежне јавне Берзе Рада и општинске власти.

§ 6. Дозвола се може издати, ако у дотичним местима или у њиховој непосредној околини не постоје већ Берзе Рада самоуправних власти, јавних корпорација, професионалних организација (у смислу обртних закона), потпорних и добротворних друштава или радничких организација, које су довољне за подмиривање потреба посредовања рада на дотичној територији.

Ако је дозвола дата необзирући се на приговор у претходном ставу предвиђених чиниоца, они могу поднети жалбу, која има одгодну моћ.

III Сџицање дозвола.

§ 7. Лице, које подноси молбу за дозволу за отварање приватно-професионалне Берзе Рада, доказује своју способност за вођење приватно-професионалне Берзе Рада:

1) школском сведоцбoм, да је свршио најмање основну школу или подношењем других доказа, да је довољно образован за вођење књига предвиђених овом Наредбом;

2) уверењем надлежне власти, да је бес-прекорног владања, да није осуђиван због кривичних дела почињених из користољубља или кажњен за повреду прописа важећих за приватно-професионално посредовање рада.

§ 8. Уједно. са молбом подноси молилац и свој пословник на одобрење, који има садржати следеће одредбе:

1) да се посао посредује само особама, које подносе уредне исправе о истоветности;

2) да се не могу упославати лица, која су упослена или која би оставила место без прописаног отказа службе;

3) да се свакој особи, која се јавља са уредним исправама, мора посредовати место;

4) да је забрањено примање предујмова или кауција за посредовање рада;

5) да се за исправе одузете у циљу посредовања рада, морају издати странкама уредне потврде, а исправе вратити странкама у сваком тренутку на њихов захтев, не тражећи за то никакве награде;

6) о тарифи за посредовање рада и ви-

сини такса или пристојбина, предвиђених овом тарифом;

8) да се тарифом утврђене таксе или пристојбине за посредовање наплаћују тек у моменту извршеног посредовања.

Пословник као и сваку измену Пословника одобрава власт надлежна за издавање дозвола.

§ 9. Молилац је дужан да поднесе тлорис просторија, у којима жели да води своју радњу. Ове просторије морају обухватати простор од најмање 10 кубних метара за свако лице, које ће се у тим просторијама у једно време задржавати. Просторије морају бити тако уређене, да је могуће њихово лако зрачење и грејање.

§ 10. Пре отварања приватно-професионалне Берзе Рада дужан је молилац, да положи прописану кауцију, која ће износити: у местима до 50.000 становника 2.000 динара, у местима до 100.000 становника 5.000 динара а у местима са преко 100.000 становника 10.000 динара у готовом новцу или у државним паицирима по берзанском курсу или у облику гарантног писма једне овлашћене банке.

IV Пословање.

§ 11. Приватно-професионалну Берзу Рада мора по правилу да води лице, којему је дата дозвола. Надлежни велики жупан може из изузетно важних разлога дозволити, да се та радња (тај обрт) води по заменику. Отварање

подружница или давање под закуп није дозвољено.

§ 12. Без нарочите дозволе Министарства Социјалне Политике не може се приватно-професионална Берза Рада водити уз другу радњу или обрт, а никако са кафанском радњом или радњом за давање коначишта. У локалима ових Берзи забрањено је уживање алкохолних пића.

§ 13. Имаоцу концесије забрањено је, да даје или прима предујмове или да прима кауције за места, која ће посредовати. Висина такса (пристојбина) за посредовање мора бити утврђена у пословнику. Она ни у којем случају не може износити више од 10% уговорене месечне плате, а може да се наплати од радника само на пола.

За примљену посредничку награду дужан је сопственик радње или његов чиновник издати странки уредно попуњену признаницу.

§ 14. Просторије морају стално да се одржавају у чистом стању, т.ј. ако под није паркетиран, мазан воском, машћу или уљем (зејтином), треба свакодневно барем једанпут да се пере или брише мокром крпом; зидове треба најмање два пута годишње окречити. Странкама морају стајати на расположењу вешалице (чивилук), умиваоник и уредан нужник. У просторијама мора бити на видном месту прибит „Пословник“ потврђен од надлежне власти.

§ 15. Сопственици приватно-професионалних Берза Рада дужни су водити нарочиту књигу, у коју ће уносити следеће податке:

1) име и презиме радника, као и број радничке књиге (легитимације) или исправе дотичног радника, власт која је исправу издала и дан пријаве;

2) име и презиме послодавца, који тражи радника или који је дотичног радника примио на посао, дан упослења и такса (пристојбина), наплаћена на име награде приликом упослења.

Књиге морају у сваком тренутку стајати на увиђај надлежним властима.

§ 16. На тражење надлежних власти, подразумевајући под њима и Јавне Берзе Рада, њихове подружнице и експозитуре у смислу Уредбе о организацији посредовања рада од 26. новембра 1927. године, дужан је сопственик радње водити статистички преглед о броју пријављених радника, њиховој професији, броју расположивих слободних места, броју извршених посредовања, висини уговорених плата и ближим околностима упослења и ставити их на расположење дотичним властима.

V. Надлежност, јосћујак и казне.

§ 17. У колико овом Наредбом нису предвиђени специјални прописи, за извршење посредовање рада важе одредбе обртних закона и Закона о радњама као и прописи, које би у специјалним случајевима издало Министарство Социјалне Политике.

На територији Србије и Црне Горе дужно

је лице, које је дрбило дозволу за приватно-професионалну Берзу Рада у смислу ове Наредбе, да од надлежне Трговачке Коморе затражи одобрење за протоколацију радње у смислу прописа Закона о радњама.

§ 18. Надлежне власти за издавање дозвола у смислу прописа ове Наредбе су велики жупани.

Велики жупани воде преко за то одређених обртних односно полицијских власти надзор над извршењем прописа ове Наредбе.

Врховни надзор води Министар Социјалне Политике у споразуму са Министром Трговине и Индустије.

Против одлуке Великих Жупана као и у случају предвиђеном у § 6. ставу 1. ове Наредбе, дозвољена је жалба на Министарство Социјалне Политике, које решава по саслушању Министарства Трговине и Индустије

§ 19. Свако лице које би основало приватне Берзе Рада без дозволе надлежне власти, или не би такву Берзу на време затворило, противно одредбама § 105. става 3. Закона о Заштити Радника, казниће се новчаном казном (глобом) од 500—5000 динара сразмерно величини предузећа. У случају поновног прекршаја власници предузећа казниће се поред новчане казне и затвором од месец дана до три месеца.

Као оснивање приватне Берзе Рада сматраће се свако посредовање рада које би се вршило без дозволе предвиђене овом Наредбом.

Предње казне изричу обласни инспектори

рада на основу прописа Закона о Заштити Радника.

§ 20. Предње казне изричу Обласне Инспекције Рада и овом Наредбом предвиђене првостепене односно полицијске власти, на основу прописа Закона о радњама и постојећих прописа важећих обртних закона.

Предње казне изричу овом Наредбом предвиђене првостепене обртне односно полицијске власти на основу прописа Закона о Радњама и постојећих прописа важећих обртних закона.

§ 21. Против казних одлука Инспекција Рада у смислу §§. 19. и 20. ове Наредбе допуштена је жалба на Министарство Социјалне Политике, а против казних одлука првостепених обртних односно полицијских власти, у смислу § 20 ове Наредбе, жалба на надлежне Велике Жупане.

§ 22. У колико рок за жалбе није предвиђен важећим обртним законима, Законом о радњама и Законом о заштити радника, жалба се подноси у року од 14 дана по саопштењу одлуке, не рачунајући у овај рок дан саопштења као и последњи дан, за случај да он падне у недељу или на државни празник, односно у дане, када државне поште не раде.

VI Закључне одредбе.

§ 23. У местима, у којима су већ установљене Државне или Јавне Берзе Рада, њихове водружнице или експозитуре, и у непосредној

околини тих места, затвориће се без икакве одштете:

1) у року од 6 месеци по ступању на снагу ове Наредбе све оне приватно-професионалне Берзе Рада, које су основане после ступања на снагу Закона о Заштити Радника без дозволе Министарства Социјалне Политике;

2) у року од једне године дана од дана оснивања дотичне Државне или Јавне Берзе Рада, односно подружнице или експозитуре и све остале приватно-професионалне Берзе Рада. Који се дан има сматрати као дан оснивања ових Државних или Јавних Берза Рада, т. ј. примања и вршења функција предвиђених законом и уредбом, одредиће Министар Социјалне Политике.

§ 24. Лица, којима је по досадашњим прописима одобрено вођење приватно-професионалних Берза Рада, ако се овом Наредбом не укидају, имају у року од 6 месеци по ступању на снагу ове Наредбе саобразити своје пословање прописима ове Наредбе, положити прописану кауцију и поднети великом жупану свој пословник на одобрење.

§ 25. Ова Наредба ступа на снагу 15 дана по објављивању у „Службеним Новинама“.

(Службене Новине Бр. 145. — XLVIII од 27 јуна, 1928. год.).

